

Sprawozdanie z działalności Rady ds. Systemu Płatniczego w 2013 roku

1. Wprowadzenie

Rok 2013 był piętnastym pełnym rokiem działalności Rady ds. Systemu Płatniczego, organu opiniodawczo-doradczego przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego, utworzonej na podstawie *uchwały Nr 14/98 Zarządu NBP z dnia 10 czerwca 1998 r. w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego*.

Rada ds. Systemu Płatniczego uznała w 2000 r. za wskazane opracowywanie rocznych sprawozdań ze swojej działalności oraz rozpatrywanie i przyjmowanie ich na pierwszym posiedzeniu Rady w kolejnym roku, a następnie przedstawianie do zatwierdzenia Zarządowi Narodowego Banku Polskiego. Podobne sprawozdania za lata 1998-2012 były przyjęte przez Radę ds. Systemu Płatniczego i zatwierdzone przez Zarząd Narodowego Banku Polskiego.

2. Działalność Rady ds. Systemu Płatniczego w 2013 r.

2.1. Aspekty organizacyjne

Skład osobowy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2013 r. przedstawiono w załączniku nr 1.

W załączniku tym podano również nazwiska osób upoważnionych przez członków Rady na mocy *uchwały Nr 14/98 Zarządu NBP z dnia 10 czerwca 1998 r. w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego* zmienionej *uchwałą nr 44/2001 Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 13 lipca 2001 r.* do reprezentowania ich w pracach Rady w razie ich nieobecności.

Poza członkami Rady i osobami upoważnionymi w posiedzeniach uczestniczyli eksperci z instytucji reprezentowanych w Radzie, a także zaproszeni przedstawiciele innych instytucji, jeżeli ich obecność była uzasadniona tematyką posiedzenia.

W roku sprawozdawczym, na mocy decyzji Rady, podjętej na posiedzeniu w dniu 14 grudnia 2012 r., do trybu pracy Rady wprowadzono zmianę formy dystrybucji materiałów przeznaczonych

na posiedzenia Rady. Polegała ona na zastąpieniu rozsyłania materiałów pocztą elektroniczną umieszczeniem ich na stronie internetowej NBP, w katalogu dedykowanym posiedzeniom Rady, dostępnym po podaniu loginu i hasła.

Przewidywany zakres zagadnień rozpatrywanych przez Radę ds. Systemu Płatniczego został określony w *Rocznym planie pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2013 roku*, zwanym dalej *Planem* (załącznik nr 2), który został opracowany na podstawie propozycji członków Rady i przyjęty na posiedzeniu Rady w dniu 21 marca 2013 r.

W 2013 roku Rada odbyła 4 posiedzenia w dniach: 21 marca, 24 czerwca, 30 września i 13 grudnia. Miejscem trzech posiedzeń była siedziba Centrali NBP, jedno odbyło się w siedzibie Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A. w Warszawie.

Wszystkim posiedzeniom Rady przewodniczył p. Piotr Wiesiołek, Przewodniczący Rady, Wiceprezes NBP – Pierwszy Zastępca Prezesa NBP.

Po każdym posiedzeniu wydawano komunikat prasowy, który następnie był przekazywany środkom masowego przekazu oraz publikowany na stronie internetowej NBP.

W roku sprawozdawczym Rada zajęła się 41 tematami, przy czym zrealizowała 34 spośród 38 tematów objętych *Planem*. Tematy *Analiza kosztów i opłat na rynku bankomatowym w Polsce i ich wpływu na rozwój obrotu bezgotówkowego* oraz *Sprawozdanie z migracji SEPA w Polsce w 2013 r.* i *Nowelizacja normy polecenie przelewu/wpłata gotówkowa* wycofano na wniosek odpowiednio NBP (temat pierwszy) i Związku Banków Polskich (ZBP). Zostaną one włączone do *Rocznego planu pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2014 r.*, przy czym drugi z nich, prezentowany Radzie co roku, będzie, zgodnie z życzeniem ZBP, uwzględniany w porządku pierwszego posiedzenia Rady następującego po roku, którego dotyczy sprawozdanie z migracji SEPA w Polsce. Temat *Zapobieganie zdublowanym transakcjom uznaniowym* został wycofany, na wniosek ZBP, z posiedzenia czerwcowego i, na wspólny wniosek ZBP i Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A. (KIR S.A.), wprowadzony do grudniowego porządku obrad jako temat KIR S.A. pod nazwą *Informacja o zmianie aplikacji użytkownika ELIXIR-OK i EuroELIXIR-OK*. Temat *Model Funkcjonowania elektronicznej faktury w sektorze bankowym* został, na wniosek ZBP, wycofany z *Planu*. Zostanie on włączony do planu pracy Rady po zakończeniu prac nad zagadnieniami objętymi tym tematem.

Ze względów organizacyjnych niezbędne było przeniesienie tematów *Informacja nt. uruchomienia systemu SORBNET2* oraz *Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów UE za 2012 r.* z grupy tematów dyskusyjnych (A) do grupy tematów informacyjnych (B).

W roku sprawozdawczym Rada zajęła się dodatkowo 7 następującymi tematami:

1. *Zasadność uczestnictwa złotego w systemie CLS z punktu widzenia sektora bankowego* (A),

2. *Raport Grupy Roboczej ds. Przygotowania Rekomendacji w Zakresie Bezpieczeństwa Kart Zbliżeniowych (A),*
3. *Uwagi do projektu Drugiej Dyrektywy w zakresie usług płatniczych, ze szczególnym uwzględnieniem wątpliwości dotyczących działalności podmiotów świadczących tzw. overlay payment services (A),*
4. *Informacja na temat wniosku Komisji Europejskiej dotyczącego projektu Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie porównywalności opłat za prowadzenie rachunku płatniczego, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego (B),*
5. *Informacja na temat działalności podmiotów pośredniczących w przyjmowaniu wpłat na rachunki bankowe w latach 2005-2012 (B),*
6. *Rekomendacje Europejskiego Forum ds. Bezpieczeństwa Płatności Detalicznych (SecuRe Pay) w zakresie bezpieczeństwa płatności internetowych (B),*
7. *Pogranicze Rozwoju Obrotu Bezgotówkowego w Polsce na lata 2014-2020 (B).*

Włączenie do *Planu* ww. tematów nastąpiło w wyniku zgłoszenia takiej potrzeby przez niektórych członków Rady m. in. w dyskusji nad innymi pokrewnymi zagadnieniami.

Spośród 41 tematów merytorycznych, którymi Rada zajęła się w 2013 r., 16 należało do grupy tematów dyskusyjnych (kategoria A), zaś 25 było tematami informacyjnymi (kategoria B).

2.2. Aspekty merytoryczne

W roku sprawozdawczym, podobnie jak w kilku latach poprzednich, prace Rady grupowały się w dwóch obszarach tematycznych:

- zagadnienia związane z dostosowaniem polskiego systemu płatniczego do wymagań stawianych systemom płatniczym krajów członkowskich Unii Europejskiej, obejmujące następujące tematy:

w kategorii A:

- Badania kosztów gotówki i bezgotówkowych instrumentów płatniczych przeprowadzone przez banki centralne Unii Europejskiej oraz założenia planowanego badania kosztów społecznych instrumentów płatniczych w Polsce,
- Dyrektywa w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego i związane z nią plany sektora bankowego w Polsce,
- Informacja na temat funkcjonowania systemu rozliczeń derywatów OTC przy KDPW_CCP oraz wybranych inicjatyw grupy KDPW S.A. podnoszących jakość infrastruktury i bezpieczeństwo polskiego rynku finansowego,
- Uwagi do projektu Drugiej Dyrektywy w zakresie usług płatniczych, ze szczególnym uwzględnieniem wątpliwości dotyczących działalności podmiotów świadczących tzw. *overlay payment services*,
- Krajowe systemy kartowe i schematy płatnicze w Unii Europejskiej oraz wnioski dla Polski,

w kategorii B:

- Stanowisko Krajowej Grupy Użytkowników TARGET2 w sprawie pobierania opłat za pośredniczenie w przekazywaniu poleceń wypłaty podlegających PSD,
 - Informacja nt. prac Europejskiego Forum ds. Bezpieczeństwa Płatności Detalicznych i sposobu wprowadzania jego rekomendacji na rynku polskim,
 - Informacja na temat wniosku Komisji Europejskiej dotyczącego projektu Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie porównywalności opłat za prowadzenie rachunku płatniczego, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego,
 - Rekomendacje Europejskiego Forum ds. Bezpieczeństwa Płatności Detalicznych (SecuRe Pay) w zakresie bezpieczeństwa płatności internetowych,
- zagadnienia systemowe związane z usprawnieniem obrotu płatniczego, w tym:

w kategorii A:

- Analiza zasadności zmniejszenia progów kwotowych dla transakcji gotówkowych dokonywanych pomiędzy podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą w Polsce,
- Program rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce,
- Ocena poziomu bezpieczeństwa kart zbliżeniowych z punktu widzenia ich posiadaczy,
- Raport Grupy Roboczej ds. Przygotowania Rekomendacji w Zakresie Bezpieczeństwa Kart Zbliżeniowych,
- Analiza zasadności i możliwości uczestnictwa polskiego złotego w systemie CLS,
- Zasadność uczestnictwa polskiego złotego w systemie CLS z punktu widzenia sektora bankowego,
- Ocena efektywności programów organizacji kartowych,
- Funkcjonujące na rynku schematy niekartowych płatności bezgotówkowych,
- Informacja o zmianie aplikacji użytkownika ELIXIR-OK i EuroELIXIR-OK.

Ponadto Rada zaopiniowała *Ocenę funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2012 r.* i *Ocenę funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2013 r.*

w kategorii B:

- System zastrzegania kart płatniczych - informacja o projekcie ,
- *Cloud computing* w sektorze finansowym - raport edukacyjny,
- Raport z badania akceptacji gotówki i kart płatniczych wśród polskich przedsiębiorców ,
- Informacja nt. uruchomienia systemu SORBNET2,
- Dobre praktyki w sprawie obsługi osób niepełnosprawnych przez banki,
- Informacja na temat działalności podmiotów pośredniczących w przyjmowaniu wpłat na rachunki bankowe w latach 2005-2012,
- Analiza produktu *cash back*, jako alternatywnego źródła dostępu do gotówki, i możliwości jego dalszego rozwoju w Polsce,
- Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (czerwiec-grudzień 2012 r.),

- Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (grudzień 2012 r. – czerwiec 2013 r.),
- Program Rozwoju Obrotu Bezgotówkowego w Polsce na lata 2014-2020,
- Raport biometryczny v. 2.0 - raport edukacyjny,
- Raport *Identyfikacja i uwierzytelnienie tożsamości* - raport edukacyjny,
- Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w IV kwartale 2012 r.,
- Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w I kwartale 2013 r.,
- Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w II kwartale 2013 r.,
- Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w III kwartale 2013 r.,
- Informacja o kartach płatniczych – IV kwartał 2012 r.,
- Informacja o kartach płatniczych – I kwartał 2013 r.,
- Informacja o kartach płatniczych – II kwartał 2013 r.,
- Informacja o kartach płatniczych – III kwartał 2013 r.

Poniżej przedstawiono krótkie omówienie tematów należących do kategorii A, prezentowanych podczas posiedzeń Rady, oraz postanowień Rady wynikających z rozpatrywania poszczególnych tematów według podanej powyżej klasyfikacji.

2.2.1. Zagadnienia związane z dostosowaniem polskiego systemu płatniczego do wymagań stawianych systemom płatniczym krajów członkowskich Unii Europejskiej

Badania kosztów gotówki i bezgotówkowych instrumentów płatniczych przeprowadzone przez banki centralne Unii Europejskiej oraz założenia planowanego badania kosztów społecznych instrumentów płatniczych w Polsce

Dwuczęściowy raport na powyższy temat przedstawił NBP na posiedzeniu Rady w dniu 31 marca 2013 r. Pierwsza część raportu zawierała wyniki badań kosztów instrumentów płatniczych na świecie, ujętych w podziale na koszty wewnętrzne i koszty zewnętrzne oraz koszty prywatne i koszty społeczne. W ujęciu teoretycznym podzielono koszty na stałe oraz zmienne, w zależności od liczby transakcji oraz obrotu. Omówiono wyniki badań przeprowadzonych przez banki centralne w kilku krajach. W szczególności poinformowano, że w badaniach holenderskich koszty analizowano w podziale na koszty stałe oraz koszty zmienne w ujęciu dotyczącym instrumentów płatniczych oraz poszczególnych uczestników rynków płatności. W badaniach tych wyznaczono tzw. punkty progowe, zdefiniowane jako kwoty transakcji, przy których koszty społeczne dwóch instrumentów płatniczych są równe. W pierwszym badaniu holenderskim, opartym na danych za 2002 r., punkt progowy dla gotówki i kart debetowych stanowiła kwota nieco przewyższająca 11 euro, zaś w badaniu belgijskim niewiele ponad 10 euro. Przy tych kwotach transakcji tańsza okazała się gotówka, przy kwotach wyższych tańsze były karty debetowe. Badania te nie ujmowały jednak kosztów konsumentów. W badaniu Europejskiego Banku Centralnego

uczestniczyły banki centralne 13 krajów Unii Europejskiej. Dane zebrane w badaniu pochodziły z 2009 r., ale raport z badania opublikowano w 2012 r. Badano koszty głównych uczestników rynku płatności i instrumenty wykorzystywane w punktach handlowo-usługowych. Koszty społeczne dla detalicznych instrumentów płatniczych wyniosły średnio 1% PKB, przy czym 50% tych kosztów ponosiły banki komercyjne, 46% detaliści, 3% banki centralne i 1% firmy transportujące gotówkę. W większości krajów najniższym kosztem na jednostkę charakteryzowała się gotówka, ale w ponad 1/3 z nich najtańsze okazały się karty debetowe. Społeczne koszty płatności na Węgrzech, gdzie udział płatności gotówkowych jest wysoki, wyniosły 1,5 %, z czego udział wszystkich płatności gotówkowych oszacowano na około 1%. Poinformowano, że NBP uczestniczył we wstępnym etapie przygotowań do badania, realizowanym przez Europejski Bank Centralny w latach 2008 i 2009, jednak ostatecznie NBP zrezygnował z udziału w tym badaniu z powodu niskiej zwrotności odpowiedzi w przeprowadzonym badaniu pilotażowym na rynku polskim. W Polsce w 2012 r. zostało przeprowadzone badanie akceptacji gotówki i kart płatniczych ograniczone do polskich przedsiębiorców. Na tej podstawie koszty płatności w Polsce oceniono jako znaczące. Zdaniem NBP, po przeprowadzeniu badań pod auspicjami EBC istnieje obecnie większa szansa na przeprowadzenie takiego badania kompleksowego w Polsce.

Założenia do badania kosztów instrumentów płatniczych w Polsce przedstawiono w drugiej części raportu. NBP zaproponował zrealizowanie w latach 2013 – 2015 projektu badawczego, którego głównym celem byłoby dokonanie pomiaru kosztów instrumentów płatniczych, kosztów społecznych i prywatnych. Założono następujące cele szczegółowe:

- określenie prywatnych kosztów instrumentów płatniczych w ujęciu jednostkowym i sumarycznym dla wybranych interesariuszy systemu płatniczego,
- oszacowanie społecznych kosztów instrumentów płatniczych w podziale na poszczególne instrumenty oraz na uczestników rynku płatniczego i określenie wartości procentowej PKB każdego z tych instrumentów,
- porównanie uzyskanych wyników z wynikami badania EBC,
- wypracowanie wniosków aplikacyjnych odnośnie do preferowanych kierunków rozwoju polskiego rynku płatności detalicznych.

Według wstępnych założeń, badanie będzie dotyczyło gotówki (w podziale na monety i banknoty), kart płatniczych (w podziale na karty debetowe i kredytowo-obciążeniowe), polecenia przelewu, polecenia zapłaty oraz płatności mobilnych. Ostateczna lista instrumentów płatniczych zostanie określona na dalszym etapie prac. Zakres podmiotowy badania będzie obejmował wszystkich uczestników łańcucha płatności, tj. konsumentów, handlowców akceptujących instrumenty płatnicze, banki oferujące usługi płatnicze, agentów rozliczeniowych, izby rozliczeniowe, instytucje płatnicze, firmy typu *cash in transit* oraz NBP. Na dalszym etapie prac rozważy się zasadność wykorzystania dotychczasowego polskiego dorobku w tym zakresie. Czas realizacji projektu badawczego określono na 2,5 roku. Przedstawiono harmonogram prac, których efektem, zaplanowanym na I półrocze 2015 r., byłby raport zawierający wyniki przedmiotowego badania. Zdaniem NBP, niezbędne wydaje się powołanie komitetu sterującego projektem badawczym. W skład komitetu powinni wejść przedstawiciele NBP, ZBP, Fundacji Rozwoju Obrotu Bezgotówkowego, Federacji Konsumentów, Komitetu Agentów Rozliczeniowych, KIR S.A. oraz firm oferujących zarządzanie gotówką. Komitet sterujący ponosiłby odpowiedzialność

za prawidłową realizację projektu i przygotowanie raportu z badania. Oprócz komitetu sterującego powinien zostać powołany zespół roboczy, który realizowałby badanie od strony operacyjnej.

NBP zwrócił się do Rady z wnioskiem o poparcie idei przeprowadzenia badania kosztów instrumentów płatniczych w Polsce i przyjęcie przedstawionych założeń. Poinformowano, że w przypadku uzyskania akceptacji Rady, w II kwartale 2013 r. NBP wyśle zaproszenia do udziału w pracach komitetu i zespołu roboczego.

W dyskusji wyjaśniono, że jednym z celów proponowanego badania jest możliwość porównania jego wyników z wynikami podobnych badań, przeprowadzonych w innych krajach, w szczególności z wynikami badania przeprowadzonego wcześniej pod auspicjami EBC w 13 krajach Unii Europejskiej. Konieczne jest zatem przyjęcie co najmniej takiej samej metody badawczej, jak zastosowana w tych krajach. Dodatkowo, zamiar uzyskania szerszych wyników niż w badaniach EBC może spowodować konieczność rozszerzenia metody badawczej stosownie do zamierzonego celu. Zasugerowano zasadność uwzględnienia reprezentanta instytucji płatniczych w strukturze organizacyjnej projektu.

Przewodniczący Rady zaproponował, aby określenie szczegółowego zakresu badania, z uwzględnieniem uwag zgłoszonych w dyskusji, pozostawić grupie roboczej, a jej skład ustalić w trybie roboczym.

Rada zapoznała się z wynikami badań kosztów gotówki i bezgotówkowych instrumentów płatniczych, przeprowadzonych przez banki centralne Unii Europejskiej, i zaakceptowała założenia planowanego badania kosztów społecznych instrumentów płatniczych w Polsce, zaproponowane przez Narodowy Bank Polski.

Dyrektywa w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego i związane z nią plany sektora bankowego w Polsce

Materiał na temat *Dyrektywy w sprawie porównywalności opłat za prowadzenie rachunku płatniczego, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego* (zwanej dalej Dyrektywą) i związanych z nią planów sektora bankowego w Polsce przedstawił ZBP na posiedzeniu Rady w dniu 30 września 2013 r. Poinformowano, że na forum europejskim od kilku lat zapowiadano podjęcie działań w obszarze regulowania rachunków bankowych poprzez wydanie odpowiedniej dyrektywy. W tym okresie środowisko bankowe w ramach samoregulacji rozwiązało kwestię przenoszenia rachunków bankowych. W ostatnim czasie powstał projekt dyrektywy składający się z trzech merytorycznie rozłącznych, zdaniem ZBP, części, które łączy fakt, że dotyczą one rachunku bankowego. Odnośnie do części dotyczącej przenoszenia rachunku bankowego, poinformowano, że obecnie w ramach odpowiedniego projektu ZBP prowadzi działania realizujące porozumienie międzybankowe w tej kwestii. Projekt realizowany jest sprawnie, z dobrymi efektami i dobrą sprawozdawczością dzięki bardzo owocnej współpracy z KIR S.A. Obecnie, m. in. dzięki nowoczesnemu wsparciu logistycznemu, udzielanemu ZBP przez KIR S.A., Polska jest jednym z wiodących rynków w tym zakresie w Unii Europejskiej. Zdaniem ZBP, przedmiotowa część Dyrektywy nie wymagałaby wdrożenia z wyjątkiem przepisu o transgranicznych usługach przenoszenia rachunku, który został oprotestowany przez całe

europjskie środowisko bankowe i jego organizacje głównie z powodu małego zapotrzebowania na te usługi. Odnosząc się do części projektu Dyrektywy dotyczącej porównywalności opłat za niektóre produkty związane z rachunkiem bankowym, poinformowano, że nakłada ona na państwo członkowskie obowiązek wyselekcjonowania dziesięciu najpopularniejszych produktów związanych z rachunkiem, wypracowania ich wspólnych definicji i wdrożenia we wszystkich bankach. W ten sposób zostanie stworzona platforma do porównywania tabel opłat i prowizji. Zdaniem ZBP, wdrożenie tych przepisów będzie bardzo skomplikowane, a w warunkach polskich, gdzie zgodnie z prawem klienci muszą otrzymywać m. in. miesięczne zestawienia ponoszonych opłat, korzyść dla klientów z wdrożenia przedmiotowych przepisów będzie niewielka. Powyższy pogląd uzasadniono bardziej szczegółowym opisem sytuacji w Polsce i na tym tle uznano projekt Dyrektywy za zupełnie nieodpowiadający wymogom współczesności. Odnosząc się do propozycji sposobu uregulowania w Dyrektywie dostępu do podstawowego rachunku bankowego, poinformowano, że negocjacje w tej kwestii były prowadzone wcześniej. Wyjaśniono, że Komisja Europejska jest zainteresowana przeciwdziałaniem w ten sposób wykluczeniu finansowemu w UE. Ta część projektu Dyrektywy zawiera wszystkie dotychczasowe tezy, regulując również kwestie transgraniczności świadczenia przedmiotowych usług. ZBP krytycznie odniósł się do projektów przepisów dotyczących obowiązków informacyjnych nakładanych na podmioty prowadzące podstawowe rachunki bankowe i ocenił je jako zniechęcające klientów do korzystania z usług bankowych, choć politycznie poprawne. Podobne uwagi zgłosiła Europejska Federacja Bankowa. Omówiono stan prac prowadzonych w polskim środowisku bankowym w związku z wdrożeniem Dyrektywy. Poinformowano, że obecnie w praktyce w Polsce realizowane są postanowienia tej części projektu Dyrektywy, która dotyczy przenoszenia rachunków. Odnośnie do części dotyczącej porównywalności opłat za niektóre produkty związane z rachunkiem bankowym uznano, że z uwagi na dużą liczbę funkcjonujących obecnie portali internetowych zawierających porównanie usług finansowych, z praktycznego punktu widzenia przepisy tej części projektu Dyrektywy również są już wdrożone. W kwestii dostępu do podstawowego rachunku płatniczego na forum unijnym w dalszym ciągu trwają dyskusje, których efekt końcowy jest trudny do przewidzenia. W szczególności, według autorów projektu z Komisji Europejskiej, za podstawowy rachunek płatniczy będzie można uznawać rachunki już prowadzone przez banki pod warunkiem spełniania przez te rachunki wymogów określonych dla podstawowego rachunku płatniczego. Zdaniem ZBP, oznaczałoby to wprowadzenie niewielkich zmian w projekcie Dyrektywy, ale w opinii sektora bankowego miałyby zasadnicze znaczenie praktyczne. Wyrażono przypuszczenie, że Dyrektywa nieprędko zostanie uchwalona. Poinformowano, że obecnie prace przygotowawcze polskiego sektora bankowego do wdrożenia przepisów Dyrektywy sprowadzają się do monitorowania stanu prac nad Dyrektywą i analiz potencjalnych skutków jej przyjęcia dla polskiego rynku. W opinii ZBP różnice na poszczególnych rynkach europejskich są tak duże, że jeśli Dyrektywa miałaby być wdrożona w dowolnej formie, to wiele kwestii należałoby pozostawić do rozstrzygnięcia przez odpowiednie organy państwa na rynkach lokalnych.

W dyskusji przedstawiciel NBP uznał część opinii środowiska bankowego za zbieżne ze stanowiskiem NBP. Zaliczył do nich postulat wydłużenia czasu na wprowadzenie przepisów

Dyrektywy w życie i wątpliwości co do zasad funkcjonowania „porównywarki” ofert bankowych. Podzielił również opinię o tym, że część przepisów zawartych w projekcie Dyrektywy już została w praktyce zaimplementowana. Zwrócił jednak uwagę na ogólnie negatywny stosunek sektora bankowego do projektu Dyrektywy. Poinformował on, że z punktu widzenia NBP najbardziej istotna jest kwestia dostępu do podstawowego rachunku podstawowego i kontynuowanie prac nad nim, niezależnie od usług powiązanych. Wyniki badań podawane przez Komisję Europejską i wyniki badań przeprowadzanych przez NBP wskazują, że Polska jest jednym z krajów UE z największym poziomem osób nieubankowionych. Jego zdaniem, udostępnienie przedmiotowego rachunku przyczyni się do zmniejszenia wykluczenia finansowego. Przedstawiciel NBP wspominał o tym, że Komisja Europejska wiąże Dyrektywę z nową dyrektywą w sprawie usług płatniczych (PSD2) i projektem regulacji w sprawie opłat *interchange*. Wyjaśnił, iż w uzasadnieniu dla 2-letniego okresu przejściowego na obowiązywanie stawek opłat *interchange* na poziomie 0,2 i 0,3 zakłada się, że w ciągu dwóch lat rachunki bankowe i podstawowe karty debetowe powinny być już na tyle dostępne w całej Unii Europejskiej, że nie będzie potrzeby tworzenia dodatkowych zachęt dla wydawców kart płatniczych do wydawania kart w postaci przychodu z opłaty *interchange*. Poinformował on, że NBP nie podziela tego poglądu, ale uważa, że przy relatywnie niskim poziomie ubankowienia w Polsce osiągnięcie poziomów ubankowienia i ukartowienia w UE nastąpi w Polsce w okresie znacznie dłuższym niż 2 lata. Ponadto, walka z wykluczeniem finansowym jest jednym z głównych celów nowego programu rozwoju obrotu bezgotówkowego, w którym założono, że osiągnięcie w tej dziedzinie średnich poziomów UE nastąpi dopiero około 2020 r. Na tym tle przedstawiciel NBP stwierdził, iż przepisy unijne powinny uwzględniać specyfikę konkretnych krajów, w szczególności w Polsce podstawowy rachunek płatniczy jest, jego zdaniem, potrzebny. Wyraził on przypuszczenie, że w części Dyrektywy dotyczącej porównywania opłat znajdzie się wiele przepisów dotyczących obowiązków informacyjnych kłopotliwych z punktu widzenia banków, jednak z punktu widzenia klientów obecny poziom informacji nie jest zadowalający.

Odnosząc się do powyższej kwestii, przedstawiciel ZBP zauważył, że obowiązki informacyjne będą dotyczyły tylko podstawowego rachunku płatniczego, co nie zmieni sytuacji klientów w obszarze informacji o innych produktach.

Przewodniczący Rady wyraził pogląd, że na obecnym etapie prac wobec nieustabilizowanego kształtu projektu Dyrektywy trudno obecnie podejmować szczegółową dyskusję na przedmiotowy temat.

Rada zapoznała się z informacją Związku Banków Polskich nt. dyrektywy w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego i związanych z nią planów sektora bankowego w Polsce.

Informacja na temat funkcjonowania systemu rozliczeń derywatów OTC przy KDPW_CCP oraz wybranych inicjatyw grupy KDPW S.A. podnoszących jakość infrastruktury i bezpieczeństwo polskiego rynku finansowego

Informację na powyższy temat przedstawiła KDPW S.A. na posiedzeniu Rady w dniu 13 grudnia 2013 r.

Omówiono główne zmiany, jakie zaszły w Grupie KDPW S.A. od 2011 r. Zaliczono do nich:

- wydzielenie ze struktur KDPW S.A. izby rozliczeniowej KDPW_CCP S.A.,

- wydzielenie kapitału KDPW_CCP z kapitału KDPW S.A.,
- dokonanie niezbędnych zmian w odpowiednich ustawach i regulacjach wewnętrznych KDPW S.A. oraz w systemie gwarantowania rozliczeń i w systemie zarządzania ryzykiem. Za najważniejszą zmianę w przepisach zewnętrznych uznano wprowadzenie do przepisów polskiego prawa instytucji nowacji rozliczeniowej, co było warunkiem koniecznym do tego, aby KDPW_CCP mógł pełnić rolę kontrpartnera centralnego (*Central Counterparty – CCP*) na polskim rynku finansowym. Zmianę tę wprowadzono w sierpniu 2012 r.
- rozpoczęcie prac mających na celu dostosowanie ram funkcjonowania KDPW_CCP do wymagań określonych w *European Market Infrastructure Regulation* (EMIR - rozporządzenie UE nr 648/2012).

Powyższe działania otworzyły drogę do europejskiej autoryzacji KDPW_CCP, zgodnie z odpowiednimi przepisami EMIR.

Wyszczególniono usługi świadczone na rzecz rynków finansowych przez KDPW S.A. jako depozyt i KDPW_CCP jako izbę rozliczeniową. Wymieniono w szczególności następujące funkcje:

- Krajowego Depozytu: prowadzenie rozrachunku transakcji, obsługę połączeń z innymi depozytami, prowadzenie funduszu gwarancyjnego dla OFE, prowadzenie systemu rekompensat w części podstawowej oraz pełnienie dwóch nowych funkcji, tj. agencji kodującej dla kodów *Legal Entity Identifier* (LEI), w tym kodów dla podmiotów aktywnych na rynkach instrumentów pochodnych (w niedalekiej przyszłości w skali europejskiej), prowadzenie uruchomionego w 2012 r. i zarejestrowanego w *European Securities and Markets Authority* (ESMA) repozytorium transakcji,
- KDPW_CCP: rozliczanie transakcji, zarządzanie ryzykiem rozliczeniowym z wykorzystaniem dwóch metod oraz zarządzanie zabezpieczeniami. Wyjaśniono, że w dalszej perspektywie przewiduje się przyjmowanie zabezpieczeń nie tylko w złotych i w papierach wartościowych nominowanych w złotych, ale również w innych walutach, w szczególności w euro i w euroobligacjach.

Poinformowano, że aktualnie na poziomie europejskim trwają prace nad rozporządzeniem dotyczącym centralnych depozytów papierów wartościowych (CSD). Ich zakończenie przewidziano na 2015 r. Zostaną wówczas podjęte działania niezbędne do tego, aby KDPW S.A. spełnił zawarte w nich wymagania, a w konsekwencji mógł uzyskać autoryzację jako CSD na rynku europejskim. W kwestii starań o autoryzację KDPW_CCP poinformowano, że lokalny nadzór, tj. KNF, powołał Kolegium składające się z przedstawicieli ESMA, KNF oraz NBP oraz nadzoru z Belgii i Francji jako krajów, z których pochodzą najbardziej aktywni uczestnicy systemu rozliczeń. W dniu 4 listopada 2013 r. KNF potwierdził kompletność złożonego wniosku. Następnie, w ciągu 4 miesięcy KNF powinien dokonać oceny ryzyka niezbędnej do sformułowania opinii przez Kolegium. Decyzji o przyznaniu bądź odmowie autoryzacji należy oczekiwać na początku maja 2014 r. Wyrażono pogląd, że spośród innych izb rozliczeniowych z Europy Środkowo-Wschodniej, które wraz z KDPW_CCP przystąpiły do autoryzacji, polska izba rozliczeniowa jest kapitałowo najsilniejsza. Następnie wspomniano o wymaganym w przepisach EMIR obowiązku stosowania centralnego *clearingu* określonych klas instrumentów pochodnych, który, zgodnie z wcześniejszymi przewidywaniami, miał wejść w życie w 2014 r. Poinformowano, że termin ten nie zostanie dotrzymany i ww. obowiązek wejdzie w życie prawdopodobnie dopiero

w 2015 r. Zauważono, że obowiązek centralnego *clearingu* będzie wymagał dostosowania również przez banki ich wewnętrznych regulacji i standardów technicznych. W kwestii instrumentów rozliczanych w KDPW_CCP, wskazano instrumenty w złotych, które będą rozliczane od 2014 r. i poinformowano o zamiarze wprowadzenia instrumentów w euro i wielowalutowości do końca 2014 r. Ostateczne rozstrzygnięcia w tej sprawie będą uzależnione od odpowiedniego zapotrzebowania zgłoszonego przez banki. Nawiązując do współpracy z bankami, podkreślono ich duże zaangażowanie i wsparcie przy realizacji projektu dotyczącego KDPW_CCP. Poinformowano, że zostały podpisane umowy z dwiema platformami potwierdzania transakcji: *MarkitWire* i *SWIFT Accord*. Do komunikacji wykorzystywany jest *SWIFT* lub system SWI. Istnieje również możliwość bezpłatnego kierowania transakcji do repozytorium prowadzonego przez KDPW S.A. Poinformowano o tym, że uruchomienie procesu autoryzacji KDPW_CCP wymagało wykonania bardzo wielu prac przygotowawczych, m. in.: zweryfikowania istniejących i stworzenia nowych procedur i regulacji wewnętrznych, dostosowania systemu zarządzania ryzykiem do wymogów EMIR, w tym wprowadzenia pełnej segregacji kont rozliczeniowych i zabezpieczeń (z separacją kont własnych i kont klientów) oraz przeprowadzenia zewnętrznego audytu systemu zarządzania ryzykiem. Podkreślono dużą elastyczność zastosowanych rozwiązań w zakresie segregacji i separacji aktywów i zabezpieczeń, niewymaganą, ale zalecaną w EMIR. Wyrażono pogląd, iż zapewnienie separacji pozycji i zabezpieczeń jest bardzo istotne, pozwoli bowiem w razie *defaultu* chronić aktywa klientów. Poinformowano, że przewiduje się również uruchomienie funkcji *portingu*, czyli przenoszenia pozycji oraz zabezpieczeń uczestnika nierozliczającego, na jego wniosek, do innego uczestnika rozliczającego w sytuacji niewypłacalności dotychczasowego uczestnika rozliczającego, z pełnym zachowaniem bezpieczeństwa. Zaznaczono, że segregacja w powiązaniu z separacją oraz funkcja *portingu* są przedmiotem zainteresowania banków zagranicznych, które rozważają możliwość rozliczania transakcji ze swoimi partnerami – największymi bankami działającymi na polskim rynku. Za istotną dla uczestników krajowych i zagranicznych uznano także możliwość potwierdzania warunków transakcji na platformach potwierdzania transakcji zarówno przez uczestnika, jak i przez klienta. Przedstawiono listę uczestników rynku OTC i równocześnie uczestników KDPW_CCP, obejmującą 8 banków, i poinformowano o rozmowach w sprawie uczestnictwa w izbie rozliczeniowej, prowadzonych z czterema innymi bankami. Wspomniano o intensywnej współpracy z potencjalnymi uczestnikami, którzy zawierają transakcje na rynku instrumentów pochodnych. Przypomniano o rejestracji instrumentów pochodnych i wchodzącym w życie z dniem 12 lutego 2014 r. obowiązku raportowania kontraktów pochodnych do repozytorium transakcji. Wyjaśniono, że obowiązek ten dotyczy kontraktów aktywnych w dniu wejścia w życie EMIR oraz zawartych po tym dniu. Poinformowano o uruchomieniu w KDPW S.A. funkcji tzw. *Local Operating Unit* (LOU), nadającego kody LEI, i przedstawiono odpowiedni harmonogram, zgodnie z którym KDPW S.A., począwszy od dnia 29 listopada 2013 r., ma prawo do nadawania kodów własnych zgodnych ze standardem LEI. Po weryfikacji KDPW S.A. uzyska pełen status jednostki LOU i rozpocznie nadawanie kodów LEI. Dzięki tej usłudze polskie podmioty będą mogły uzyskać kod niezależnie od tego, gdzie będą aktywne i jakie będą szczegóły tej aktywności. Podsumowując główne osiągnięcia kończącej się w 2013 r. strategii KDPW S.A., wymieniono następujące dokonania:

- wydzielenie izby rozliczeniowej KDPW_CCP,
- powołanie gwaranta rozliczeń,
- przejście na bardziej zindywidualizowany system zabezpieczania,
- przygotowanie KDPW_CCP do autoryzacji,
- dostosowanie do nowego systemu transakcyjnego GPW,
- dostosowanie do uczestnictwa w systemach SORBNET2 i TARGET2,
- wypracowanie stanowiska w sprawie uczestnictwa w TARGET2-Securities,
- wdrożenie komunikatów opartych na normie ISO 20022,
- wprowadzenie systemu negocjowanych pożyczek papierów wartościowych,
- wprowadzenie zmian w systemie pożyczek automatycznych.

Poinformowano, że w perspektywie strategii KDPW S.A. na najbliższe 3 lata, w której zakłada się wzrost konkurencyjności, Grupa KDPW powinna stać się instytucją „pierwszego wyboru” dla polskich uczestników rynku finansowego. Za szczególnie istotne dla KDPW S.A. uznano dywersyfikowanie podstawowego portfela usług. Zaakcentowano znaczenie cen za usługi oferowane przez firmy globalne, zwłaszcza firmy rozliczeniowe, w szczególności w pierwszym okresie po wejściu w życie EMIR. Przechodząc do omówienia planów KDPW S.A. na przyszłość, poinformowano o nowych i rozwijanych liniach biznesowych. Na tym tle podkreślono możliwość wykorzystania efektów synergii w Grupie KDPW. Zaznaczono, że w portfelu Grupy są także usługi niedochodowe, do których należą np. połączenia z innymi depozytami i repozytorium transakcji. Wyjaśniono, że usługi te są świadczone w celu zapewnienia pełnego wachlarza usług, takich jak na standardowych rynkach finansowych. Do priorytetów strategii na rok 2014 zaliczono: wdrożenie cyklu rozrachunkowego T+2, a także rozwój usług KDPW w zakresie transakcji *repo*, w których KDPW_CCP będzie pełnił rolę strony trzeciej. Drugi z wymienionych projektów jest odpowiedzią na zapotrzebowanie uczestników sektora bankowego. Zostanie on ukończony w połowie 2014 r. Zadeklarowano gotowość KDPW S.A. do przedstawiania Radzie raz w roku przeglądu dokonań Grupy KDPW.

Rada zapoznała się z informacją Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A. na temat funkcjonowania systemu rozliczeń derywatów OTC przy KDPW CCP oraz wybranych inicjatyw Grupy KDPW S.A. podnoszących jakość infrastruktury i bezpieczeństwo polskiego rynku finansowego.

*Uwagi do projektu Drugiej Dyrektywy w zakresie usług płatniczych, ze szczególnym uwzględnieniem wątpliwości dotyczących działalności podmiotów świadczących tzw. *overlay payment services**

Uwagi do projektu Drugiej Dyrektywy w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego oraz zmieniającej dyrektywy 2002/65/WE, 2013/36/UE i 2009/110/WE i uchylającej dyrektywę 2007/64/WE, zwanego dalej projektem PSD2, ze szczególnym uwzględnieniem wątpliwości dotyczących działalności podmiotów świadczących tzw. *overlay payment services*, przedstawił Urząd Komisji Nadzoru Finansowego (UKNF) na posiedzeniu Rady w dniu 13 grudnia 2013 r. Poinformowano, że ten ważny dokument budzi istotne zastrzeżenia UKNF. Zaznaczono, że prezentowana opinia jest wstępnym stanowiskiem UKNF w przedmiotowej kwestii, a uwagi UKNF zostaną w odpowiednim czasie przekazane Ministerstwu Finansów do wykorzystania w toku dalszych

prac legislacyjnych. Omawiając uwagi, skoncentrowano się na wprowadzeniu do katalogu usług płatniczych usługi inicjowania płatności, która, zdaniem UKNF, ze swojej natury nie jest usługą płatniczą ani finansową, ale usługą pomocniczą. Wyrażono pogląd, że Komisji Europejskiej zależy na objęciu tych usług katalogiem usług płatniczych i wymuszeniu na bankach współpracy ze świadczącymi je instytucjami. Wyjaśniono, że przedmiotowa usługa umożliwia dostęp do rachunku podmiotowi trzeciemu w celu zainicjowania transakcji lub zapoznania się z historią rachunku. Koncepcję tę uznano za bardzo groźną i sprzeczną z dotychczas obowiązującym paradygmatem nieudostępniania rachunku osobom trzecim. Równocześnie zauważono, że obecnie funkcjonuje już instytucja świadcząca takie usługi na masową skalę w jednym z krajów Unii Europejskiej (UE). Posiada ona certyfikat TÜV. Wprowadzie do chwili obecnej w jej działalności nie odnotowano działań na szkodę klientów, ale potencjalnie są one możliwe. Nadzór bankowy, zwłaszcza polski, stara się takim sytuacjom zapobiec, kwestionując zasadność rozszerzenia katalogu usług płatniczych o przedmiotową usługę. Istnieje również pogląd, iż skoro usługi inicjowania płatności są już świadczone, to należy je objąć nadzorem. Zdaniem UKNF, dla nadzoru finansowego jest to zadanie niewykonalne ze względu na trudności w identyfikowaniu ryzyka i konieczność zaangażowania bardzo dużych środków. Wyjaśniono, iż wyżej wspomniane ryzyko związane jest przede wszystkim z faktem, że upowszechnienie przedmiotowych usług może doprowadzić do ugruntowania się wśród klientów przekonania, że korzystanie z nich jest bezpieczne. W takiej sytuacji mogą pojawić się podmioty prowadzące w tej dziedzinie działalność przestępczą. Zdaniem UKNF, jest to ryzyko nie do uniknięcia. Poinformowano, że UKNF będzie usiłował przeciwdziałać rozszerzeniu katalogu usług płatniczych o usługę inicjowania płatności na forum SecuRe Pay. Wyjaśniono, że Komisja Europejska nie konsultowała projektu PSD2 z nadzorcami, a obecnie zajmuje nieprzychylnie stanowisko wobec prób wyrażania przez nich swojego stanowiska. Przedstawiciel UKNF zwrócił się do uczestników posiedzenia z prośbą o ustosunkowanie się do przedstawionej wyżej opinii UKNF, a przypadku jej podzielenia – o nagłaśnianie sprawy i prezentowanie na różnych forach jednolitego stanowiska w przedmiotowej kwestii. Wyraził on ponadto wątpliwość w kwestii zasadności regulowania usług finansowych i nadzoru na poziomie UE.

W dyskusji przedstawiciel UKNF poinformował, że Urząd negatywnie ustosunkował się do propozycji uregulowania usług inicjowania płatności nie ze względu na chęć wyeliminowania świadczących je podmiotów z rynku, ale wyłącznie z uwagi na ryzyko związane z upowszechnianiem praktyki umożliwiania osobom trzecim dostępu do rachunku.

Uczestnicy dyskusji, w szczególności przedstawiciele NBP, ZBP i Ministerstwa Finansów, podzielili pogląd UNKF, iż dostęp do rachunku płatniczego przez podmioty trzecie na zasadach przedstawionych w projekcie PSD2 jest trudny do zaakceptowania. Odnotowano głosy, że zamiar objęcia podmiotów trzecich świadczących usługi inicjowania płatności reżimem instytucji płatniczych nie jest właściwym kierunkiem uregulowania kwestii świadczenia tych usług. Zauważono, że proponowane przepisy umożliwiałyby podmiotom trzecim dostęp do rachunku bankowego klienta bez jakiegokolwiek relacji prawnej z bankiem, co rodzi problem odpowiedzialności i bezpieczeństwa. Przypomniano, że ustawa Prawo bankowe stanowi, iż środkami na rachunku bankowym może dysponować tylko posiadacz rachunku, o ile nie

wynika inaczej z umowy rachunku bankowego. Oznacza to, że podmiot trzeci nie może mieć dostępu do rachunku bankowego bez zgody posiadacza rachunku i banku. Zauważono, że świadczenie usług inicjowania płatności narusza regulamin banku od strony klienta, ale bank nie może temu przeciwdziałać dopóty, dopóki nie wpłynie skarga od klienta, bowiem sam bank nie jest w stanie zidentyfikować podmiotu inicjującego transakcje w imieniu klienta. W kontekście projektu dyrektywy PSD2 podniesiono kwestię zgodności zawartych w nim propozycji usankcjonowania dostępu osób trzecich do rachunku bankowego z obowiązującymi w Polsce przepisami w sprawie ochrony danych osobowych i konstytucyjnego prawa do prywatności. Odwołując się do złych doświadczeń z dopuszczania różnych podmiotów do świadczenia usług płatniczo-rozliczeniowych w Polsce, wyrażono obawę dotyczącą możliwości wystąpienia negatywnych skutków wprowadzenia podmiotów świadczących usługi dostępu do rachunku bankowego dla stabilności systemu płatniczego.

Niektórzy uczestnicy dyskusji uznali za wskazane uregulowanie kwestii usług inicjowania płatności wobec faktu rzeczywistego ich świadczenia. Takie stanowisko zaprezentowali m. in. przedstawiciele ZBP i NBP. Przedstawiciel NBP poinformował ponadto, że w przypadku pozostawienia w projekcie dyrektywy PSD2 zapisów dotyczących usługi inicjowania płatności NBP będzie postulował uzupełnienie tych zapisów o uwarunkowania dotyczące zgody banku na dostęp podmiotu trzeciego do rachunku klienta. Dodał on, że takie stanowisko NBP przekazał Ministerstwu Finansów, opiniując projekt Dyrektywy PSD2 w sierpniu 2013 r. Przedstawiciel UKNF poinformował, że w przypadku, gdyby przeciwdziałanie uregulowaniu usługi inicjowania płatności w dyrektywie PSD2 okazało się nieskuteczne, UKNF proponowałby wprowadzenie do PSD2 zapisów ograniczających ryzyko poprzez wprowadzenie obowiązku rejestrowania klientów u usługodawców i takiego samego obowiązku logowania klienta u usługodawcy, jak w przypadku logowania do rachunku bankowego. Z punktu widzenia klientów skomplikowałoby to znacznie korzystanie z przedmiotowych usług i zniechęciłoby do korzystania z nich.

W kontekście sposobu uregulowania usług inicjowania płatności w Dyrektywie PSD2 sugerowano, że dostęp do rachunku bankowego powinien być możliwy wyłącznie na podstawie umowy tego podmiotu z bankiem i jasno określonych zasad prawnych, technologicznych i biznesowych. Jednakże, zdaniem przedstawiciela UKNF, rozwiązanie polegające wyłącznie na obowiązku zawierania odpowiednich umów usługodawców z bankami nie ograniczyłoby w dostatecznym stopniu ryzyka związanego ze świadczeniem przedmiotowych usług.

Przedmiotem dyskusji były ponadto kwestie ekonomiczne związane ze świadczeniem usług inicjowania płatności. W kontekście konkurencji, jaką stanowią podmioty świadczące te usługi dla organizacji kartowych, wyrażono pogląd, że obniżenie opłat pobieranych przez banki uczyniłoby je mniej atrakcyjnymi dla sprzedawców, a w powiązaniu z odpowiednią kampanią ostrzegawczą skierowaną do społeczeństwa mogłyby przyczynić się do zmniejszenia popytu na te usługi. Ponadto sugerowano celowość narzucenia przez regulacje obowiązku pokrycia kosztów związanych ze świadczeniem usług inicjowania płatności, uznając za niestosowną sytuację, gdyby oferujące je podmioty weszły na rynek i prowadziły działalność za darmo.

Przedstawiciel Ministerstwa Finansów poinformował, że Ministerstwo podziela szereg uwag i wątpliwości wyrażonych przez uczestników dyskusji, co znalazło odzwierciedlenie w stanowisku Rządu do projektu dyrektywy PSD2. Wyjaśnił, że obecnie Komisja Europejska

przekazuje projekt do Rady Unii Europejskiej, gdzie będą toczyły się prace, w których weźmie udział Ministerstwo Finansów jako odpowiedzialne za negocjacje projektu. Poinformował ponadto, że kwestia *third party providers* budzi bardzo duże emocje i kontrowersje wśród państw członkowskich, więc może się okazać, że projekt, który wyjdzie z Rady Unii Europejskiej do Parlamentu Europejskiego, będzie miał zupełnie inny kształt niż obecnie.

Przedstawiciel ZBP zaproponował zorganizowanie konferencji, której celem byłoby zebranie argumentów i określenie wspólnego stanowiska zainteresowanych podmiotów w przedmiotowej kwestii, które następnie byłoby prezentowane w różnych środowiskach na forum europejskim. Powyższą propozycję poparli inni uczestnicy dyskusji, w szczególności przedstawiciele NBP, ZBP i UKNF. Wobec potrzeby wypracowania wspólnego stanowiska NBP i UKNF w kwestii projektu Dyrektywy PSD2, wynikającej z planowanego w najbliższym czasie posiedzenia jednego z forów unijnych, Przewodniczący Rady zaproponował dwustronne spotkanie przedstawicieli NBP i UKNF w terminie trzech dni po posiedzeniu Rady.

Rada przedyskutowała uwagi Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego do projektu Drugiej Dyrektywy w zakresie dotyczącym działalności podmiotów świadczących usługi dostępu do rachunku płatniczego.

Krajowe systemy kartowe i schematy płatnicze w Unii Europejskiej oraz wnioski dla Polski

Powyższy temat zaprezentował NBP na posiedzeniu Rady w dniu 13 grudnia 2013 r. Poinformowano, że prezentowany materiał stanowi pokłosie działań związanych z obniżką opłaty *interchange*. Wyjaśniono, że w 2012 r. pojawiły się pytania o możliwość powstania w Polsce lokalnej organizacji kartowej i sposobu, w jaki takie organizacje powinny być nadzorowane i regulowane. W związku z tym NBP przygotował materiał, składający się z dwóch części: faktograficznej, ukazującej systemy kart płatniczych w UE, oraz ekspertyzy, dotyczącej kwestii prawnych z nimi związanych.

W części faktograficznej poinformowano, że źródłem informacji na przedmiotowy temat było badanie ankietowe, przeprowadzone na wniosek NBP przez Europejski Bank Centralny (EBC). Pytania do ankiety zostały sformułowane przez NBP, ale EBC rozszerzył nieco kwestionariusz i przekazał go bankom centralnym UE z prośbą o udzielenie wyczerpujących odpowiedzi. Dane zostały zebrane w kwietniu 2013 r. Zakres kwestionariusza obejmował pytania o informacje dotyczące krajowych i międzynarodowych systemów kart płatniczych, w tym dane statystyczne. Kwestionariusz dotyczył ponadto aspektów regulacyjnych. Dodatkowym źródłem informacji niezbędnych do przeprowadzenia analizy były informacje powszechnie dostępne w Internecie. Analiza odpowiedzi udzielonych w ankiecie wykazała, że każdy z systemów kartowych zawiera dwa zasadnicze elementy:

- schemat kartowy, w ramach którego definiowane są zasady działania, strony schematu i zagadnienia dotyczące wydawnictwa kart, ich akceptacji i także marki (brand),
- warstwę dotyczącą przetwarzania transakcji, obejmującą autoryzację i rozliczanie transakcji.

Scharakteryzowano rynek kart płatniczych UE za pomocą wybranych wskaźników tego rynku (liczby kart płatniczych w UE *per capita*, aktywności konsumentów, mierzonej liczbą transakcji bezgotówkowych *per capita*), akcentując dalekie miejsce, zajmowane pod względem tych

wskaźników przez Polskę na tle krajów UE. Poinformowano, że na terenie UE działa 6 globalnych systemów kart płatniczych, przy czym pod względem wydawnictwa i akceptacji największy zasięg mają systemy VISA i MasterCard, nieco mniejszy American Express i Diners Club, zaś systemy azjatyckie odgrywają obecnie niewielką rolę. Z analizy sytuacji w poszczególnych krajach UE wynika, że akceptacja kart płatniczych ww. organizacji jest powszechniejsza niż ich wydawnictwo. Za ważny wyróżnik dla międzynarodowych systemów kart płatniczych uznano ich transgraniczność, tj. możliwość dokonywania transakcji poza granicami kraju, w którym karta została wydana. W Polsce w 2012 r. odnotowano 3% takich transakcji przy średniej europejskiej wynoszącej 4,8%. Następnie omówiono krajowe systemy kart płatniczych w UE. Zidentyfikowano 22 takie systemy, występujące w 11 krajach europejskich. Najwięcej z nich występuje we Francji, pozostałe systemy odgrywają mniejszą rolę. Systemy lokalne występują w 8 z 15 krajów „starej” UE, ale wśród 12 krajów „nowej” UE funkcjonują one tylko w 3 krajach. Karty debetowe są wydawane przez 14 spośród 22 systemów, natomiast instrumenty kredytowe i karty obciążeniowe oferowane są odpowiednio przez 11 i 6 systemów. Omówiono bardziej szczegółowo krajowe systemy kart płatniczych w UE wg rodzaju karty i przedstawiono dane statystyczne dotyczące lokalnych systemów kart płatniczych. Wskazano grupę 10 systemów uznaną za główną ze względu na liczbę wydanych kart płatniczych i liczbę transakcji bezgotówkowych zrealizowanych w ramach danego systemu. Poinformowano m. in., że wszystkie systemy krajowe z tej grupy współpracują z systemami globalnymi, wszystkie karty wydawane są w technologii mikroprocesorowej zgodnej ze standardem EMV, jednak 4 systemy wydają karty również z paskiem magnetycznym. Wszystkie systemy są kompatybilne z systemami międzynarodowych organizacji w ujęciu terminalowym. Kartami wydawanymi przez wszystkie systemy krajowe można płacić w punktach handlowo-usługowych i wypłacać gotówkę w bankomatach. 7 systemów oferuje płatności w Internecie, 2 - w administracji publicznej, 1 - w transporcie miejskim, 7 - w maszynach vendingowych, jeden system oferuje inne poza wymienionymi możliwości zapłaty (doładowania kart telefonicznych przedpłaconych). Odnosząc się do biznesowego modelu funkcjonowania systemów, poinformowano, że najliczniejsze są systemy funkcjonujące w modelu czterostronnym, ale występują również systemy oparte na modelu trójstronnym. We wszystkich systemach występuje opłata akceptanta (MSC), w kilku z nich wielostronna opłata *interchange*, ale też są systemy, w których występuje dwustronna opłata *interchange*. Do systemów mających silną pozycję na rynku zaliczono: *Bancontact- MisterCash*, *Dankord*, *Girocard* i *Multibanco*. Poinformowano, że w ostatnim czasie obserwuje się również wycofywanie niektórych systemów z rynku bądź ich przejmowanie przez inne organizacje. Przedstawiono następujące wnioski z przeprowadzonej analizy:

- obecnie funkcjonujące lokalne systemy kart płatniczych powstały kilkadziesiąt lat temu w krajach „starej” UE, natomiast w krajach Europy Środkowo-Wschodniej dominują systemy międzynarodowe, zaś systemy lokalne występują w tych krajach bardzo nielicznie. Kraje z tej części Europy nie zdecydowały się na duże inwestycje i budowę własnych systemów, ale przyjęły na swój obszar systemy międzynarodowe.
- transakcje transgraniczne są realizowane na niskim poziomie (średnio 5% procent wszystkich transakcji bezgotówkowych dokonywanych jest poza granicami kraju);

- międzynarodowe organizacje kart płatniczych inwestują znaczne środki w rozwój standardów, bezpieczeństwa oraz interoperacyjności, np. w standard EMV;
- pojawiają się nowe inicjatywy regulacyjne i samoregulacyjne (np. SEPA), bazujące na standardach wypracowanych przez międzynarodowe systemy płatnicze;
- systemy globalne wprowadzają innowacje, takie jak płatności zbliżeniowe i mobilne;
- dane statystyczne dotyczące rynku kart płatniczych wskazują, że w Polsce jest ogromny potencjał dla ich rozwoju;
- systemy kart lokalnych powinny spełniać wymagania techniczne oraz wymagania dotyczące bezpieczeństwa interoperacyjności;
- karta debetowa wydaje się być instrumentem, który w zupełności wystarcza, aby zaspokoić potrzeby konsumentów, głównie w zakresie płatności w terminalach POS czy wypłatach gotówki lub ewentualnie płatnościach e-commerce;
- system lokalny powinien być otwarty na innowacje, czyli nie powinien skupiać się jedynie na plastikowej formie karty, ale również na zdematerializowanej postaci;
- karta lokalna jest dedykowana głównie płatnościom wewnątrz krajowym, jednak funkcja „co-brandingu” wydaje się bardzo istotna;
- system lokalny powinien zasadniczo zapewniać wyższy poziom bezpieczeństwa i poufności danych transakcyjnych niż systemy globalne.

W ekspertyzie za zasadnicze uznano: brak uporządkowania i konsekwencji dziedzinie definicji i nazewnictwa dotyczącego systemów kart płatniczych oraz kwestię nadzoru nad systemami kartowymi jako rodzajem systemów płatności i nadzoru nad podmiotami prowadzącymi te systemy. Wyrażono pogląd, że nadzór nad podmiotami prowadzącymi systemy kartowe nie jest uregulowany ani w przepisach polskich, ani w przepisach innych krajów. Wyjaśniono, że celem sprawowania nadzoru nad organizacjami kartowymi powinna być ochrona wszystkich uczestników rynku kart płatniczych, w tym w szczególności akceptantów. Odnosząc się do polskiego prawa, poinformowano, że w znowelizowanej ustawie o usługach płatniczych z dnia 30 sierpnia 2013 r. po raz pierwszy zdefiniowano organizację kartową i określono nakładane na nią obowiązki w postaci konieczności informowania Komisji Nadzoru Finansowego o zmianach w zakresie stosowanych opłat. W ww. ustawie nie przewidziano żadnych sankcji za niedopełnienie obowiązków informacyjnych. Ponadto, organizacje kartowe nie podlegają nadzorowi podmiotowemu sprawowanemu przez Komisję Nadzoru Finansowego (KNF) ani nawet nadzorowi ograniczonemu przedmiotowo. Wyrażono pogląd, że dokumentami prawnymi regulującymi część działalności organizacji kartowych są wyłącznie umowy o emisję kart, które są umowami nieuregulowanymi, a jedyną ingerencją w swobodę umów jest określenie w ww. znowelizowanej ustawie maksymalnych stawek opłaty *interchange*. Żadnych sankcji, poza sankcją nieważności, mającą charakter cywilnoprawny, w ww. ustawie nie przewidziano. Zwrócono uwagę na to, że znowelizowana ustawa o usługach płatniczych przewiduje pewne obowiązki o charakterze informacyjnym wobec NBP, których niedopełnienie skutkuje sankcją karną w postaci grzywny do wysokości 1 mln złotych. Na tym tle, akcentując długi zwykle czas realizacji procedury karnej, postulowano celowość rozważenia możliwości wprowadzenia sankcji, które w efektywny sposób gwarantowałyby uzyskiwanie żądanych informacji.

W dyskusji, odnosząc się do kwestii sankcji za niedopełnianie ustawowych obowiązków informacyjnych, wyrażono pogląd, że sama sankcja karna nie jest środkiem dostatecznym ze względu na złą pracę sądów i prokuratury. Przedstawiciel UKNF, nawiązując do obowiązku informacyjnego wobec KNF, zauważył, że adresatem odpowiednich informacji powinna być nie KNF, ale Ministerstwo Finansów, które sprawuje pieczę nad całością problematyki rynku finansowego. Dodał on, że w praktyce KNF będzie przekazywała informację Ministerstwu Finansów, które, na podstawie odpowiednich analiz, biorąc pod uwagę wszystkich interesariuszy, podejmie ewentualnie dalsze działania regulacyjne. Odnosząc się do kwestii licencjonowania podmiotów, wyraził on pogląd, że w odróżnieniu od niektórych krajów europejskich, w których licencjonowaniem objęto wiele rodzajów podmiotów, w Polsce świadczenie usług jest licencjonowane w małym stopniu. Na tym tle zauważył on, że dany kraj nie może, na zasadzie swobody przepływu kapitału, zabronić podmiotowi nieregulowanemu z innego kraju nielicencjonowanego działania w tym kraju. Jego zdaniem, przeregulowanie w dziedzinie licencjonowania jest niepotrzebne, a ponadto może doprowadzić do tego, że organizacja z kraju przeregulowanego będzie prowadziła działalność transgraniczną w kraju, w którym zasada swobody przepływu kapitału jest respektowana w szerszym zakresie. Ponadto, przedstawiciel UKNF wyraził pogląd, że każda regulacja i każdy nadzór generuje koszty, które ostatecznie ponosi konsument. Na tym tle zaapelował on o ostrożność w przejawianiu inicjatyw dotyczących zbyt szerokiego licencjonowania lub objęcia nadzorem „na wszelki wypadek” różnych rodzajów działalności w przedmiotowej dziedzinie.

Powyższe poglądy podzielili także inni uczestnicy dyskusji. W szczególności opowiedziano się przeciwko nadmiarowym regulacjom.

Część dyskusji poświęcono wyjaśnianiu wątpliwości dotyczących kwestii prawnych związanych z funkcjonowaniem systemów kartowych. W szczególności przedstawiciel VISA poinformował, że uczestnictwo w systemie Visa polega na tym, iż bank ma podpisaną z VISA jedną umowę członkowską, na podstawie której może prowadzić działalność w zakresie wydawnictwa kart i obsługi płatności. Odnośnie do akceptacji nie ma żadnych dokumentów prawnych ani dedykowanych umów, które narzucałyby warunki cenowe w końcowym efekcie godzące w interesy konsumentów lub akceptantów. Wydawanie kart klientom przez banki jest regulowane umową między bankiem a klientem.

Podsumowując dyskusję, Przewodniczący Rady przypomniał, że przedstawione materiały miały skłonić uczestników posiedzenia do dyskusji na temat zasadności uruchomienia w Polsce lokalnego systemu kartowego. Wyraził on pogląd, że podjęcie pozytywnej decyzji w tym zakresie, której generalnie byłby przychylny, musiałyby być uwarunkowane istnieniem odpowiedniego *business case*. Jego zdaniem, wszelkie inicjatywy w tej dziedzinie należy pozostawić siłom rynkowym, bowiem wolna konkurencja jest najlepszą gwarancją jakości, efektywności i zadowolenia klientów z usługi. W kwestii aspektów prawnych, podkreślając odnotowane w dyskusji różnice poglądów, Przewodniczący Rady opowiedział się za nienakładaniem dodatkowych sankcji i niestosowaniem nadmiernego regulowania. Zauważył, że nadzór finansowy nie jest jedynym odpowiedzialnym za podejmowanie odpowiednich działań w przypadku nieprzestrzegania obecnie obowiązującego prawa. Kwestie efektywności należy

natomiast, jego zdaniem, pozostawić rynkowi, bowiem wszelkie ograniczanie wolności gospodarczej prowadzi zwykle do skutków odwrotnych niż zamierzone.

Rada zapoznała się z opracowaniami na temat krajowych systemów kartowych w Unii Europejskiej.

2.2.2. Zagadnienia systemowe związane z usprawnieniem obrotu płatniczego

Analiza zasadności zmniejszenia progów kwotowych dla transakcji gotówkowych dokonywanych pomiędzy podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą w Polsce

Materiał na powyższy temat przedstawił NBP na posiedzeniu Rady w dniu 21 marca 2013 r. Poinformowano, że od 2004 r. dla transakcji gotówkowych dokonywanych pomiędzy podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą w Polsce obowiązuje jeden limit kwotowy w wysokości 15 tys. euro, uzasadniany koniecznością dostosowania przepisów polskiego prawa do przepisów *Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/99/WE z dnia 4 grudnia 2001 r. zmieniającej Dyrektywę Rady 91/308/EWG w sprawie przeciwdziałania wykorzystywaniu systemu finansowego w celu prania brudnych pieniędzy*. Przypomniano, że od kilku lat, w szczególności od czasu, gdy powstawał *Programu Rozwoju Obrotu Bezgotówkowego w Polsce na lata 2011-2013*, NBP wskazywał na niestosowność równego traktowania limitu dla płatności gotówkowych, o którym mowa w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej, z limitem określonym w ustawie o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Ten pogląd NBP podzielało także Ministerstwo Finansów (MF), zaś ZBP postulował zmniejszenie limitów nie tylko dla płatności między podmiotami gospodarczymi, ale także w odniesieniu do płatności konsumentów. W wyniku prowadzonych wówczas dyskusji na szczeblu międzyresortowym z udziałem MF i Ministerstwa Gospodarki (MG) uzgodniono ponadto, że potencjalna zmiana regulacji ustawy o swobodzie działalności gospodarczej w kierunku zmniejszenia określonego w niej limitu powinna zostać poprzedzona przeprowadzeniem analiz:

- przepisów wspólnotowych, aby zmiany nie skutkowały niezgodnością z obowiązującym ustawodawstwem unijnym,
- wpływu dotychczasowej regulacji na poziom szarej strefy w Polsce,
- dostępności punktów umożliwiających wypłatę gotówki,
- polityki cenowej banków w zakresie płatności bezgotówkowych.

Wyniki ww. analiz były przedstawiane jako istotny czynnik przy podejmowaniu decyzji o zmniejszeniu limitów określonych w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej.

Poinformowano, że NBP szczegółowo przeanalizował powyższe zagadnienia i przedstawiono wyniki tych analiz.

W kwestii możliwości współistnienia dwóch limitów: jednego wynikającego z ustawy o swobodzie działalności gospodarczej i drugiego, określonego w ustawie o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, NBP podtrzymał swoją wcześniejszą opinię, iż nie ma związku między tymi limitami. Ponadto, zdaniem NBP, obniżenie limitów określonych w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej nie napotyka bariery konstytucyjnej, która byłaby związana z wprowadzaniem ograniczeń w ogólności, bowiem przedmiotowy limit jako ograniczenie istnieje od dawna, a przedmiotem dyskusji jest tylko kwestia jego wysokości.

W konkluzji stwierdzono możliwość i zasadność podjęcia działań mających na celu obniżenie obecnego limitu kwotowego dla transakcji gotówkowych dokonywanych pomiędzy podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą. Poinformowano ponadto, że z uwagi na brak inicjatywy ustawodawczej NBP przeprowadził diagnozę problemu i w prezentowanym materiale przedstawił ją najbardziej zainteresowanym ministerstwom, tj. MG, w którego gestii leży ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, oraz MF jako najbardziej zainteresowanemu w zmniejszeniu szarej strefy.

W dyskusji przedstawiciel MG zapewnił, że MG szczegółowo przeanalizuje przedstawiony dokument. Wyraził on nadzieję, że po przedstawieniu kierownictwu MG propozycji rozstrzygnięcia przedmiotowej kwestii i po rozmowach z MF pierwotnie sztywne stanowisko resortu, negatywne wobec propozycji obniżenia limitów, ulegnie złagodzeniu i będzie można przyjąć racjonalne rozwiązanie problemu. Równocześnie zaznaczył, że MG działa w interesie przedsiębiorców, dlatego sprawy takie, jak wysokość opłat związanych z obrotem bezgotówkowym i dostępność urządzeń umożliwiających przeprowadzanie bezgotówkowych transakcji, są z punktu widzenia MG istotne. Zadeklarował on zamiar przekazania Radzie informacji nt. działań przeprowadzonych przez MG w przedmiotowej dziedzinie.

Przedstawiciel MF poinformował o tym, że MF zawsze wspierało dążenia do tego, aby przedmiotowy limit funkcjonował, i wskazywało, że nie ma żadnego związku między ustalonym limitem 15 tys. euro, wynikającym z ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, a limitem, który został przyjęty w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej. Ponadto, jego zdaniem, nie ma potrzeby rozpatrywania limitu transakcji bezgotówkowych wyłącznie w odniesieniu do segmentu przedsiębiorstw, ale powinien to być próg obowiązujący powszechnie, zarówno przedsiębiorców, jak i konsumentów. Zaznaczył on, że rozpatrywanie zasadności ustalenia tego limitu w odniesieniu do transakcji wskazywanych rodzajowo ma znaczenie nie tylko ze względu na szarą strefę i podatki, ale również ze względu na transakcje zawierane w celach oszukańczych, związane m. in. z wyłudzeniami podatkowymi. Przedstawiciel MF wyraził przekonanie, że obniżenie limitów pozwoliłoby zwiększyć stopień kontroli wszystkich takich transakcji.

Przedstawiciel UKNF zauważył, że obrót bezgotówkowy ma miejsce nie tylko za pośrednictwem rachunków bankowych, bowiem są instytucje płatnicze prowadzące rachunki płatnicze, na których instytucje te mogą udostępniać możliwość utrzymywania środków w nieograniczonej wysokości przez nieograniczony czas. Wyraził on przypuszczenie, że wymuszanie obrotu bezgotówkowego może okazać się finansowo korzystne także dla takich instytucji. Dodał, że małe biura usług płatniczych mają często personalne powiązania z instytucjami, przy których funkcjonują.

Ponadto w dyskusji wyrażono poglądy, iż:

- zmniejszenie istniejących limitów nie narusza swobody działalności gospodarczej,
- wysoki limit spowodował wzrost oczekiwań na łatwość dostępu do gotówki, w tym dostępu po najniższych kosztach,
- jedyną drogą do ukrócenia praktyk unikania płacenia podatków jest rozwój obrotu bezgotówkowego.

Rada omówiła kwestię zasadności zmniejszenia progów kwotowych dla transakcji gotówkowych dokonywanych pomiędzy podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą w Polsce.

Program rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce

Powyższy temat przedstawił NBP na posiedzeniu Rady w dniu 24 czerwca 2013 r. Przypomniano, że poprzedni program, który, według założeń, miał być programem rządowym, nie zyskał ostatecznie akceptacji Rady Ministrów. W związku z powyższym temat programowania obrotu bezgotówkowego stał się w 2012 r. ponownie przedmiotem dyskusji zarówno na forum Rady ds. Systemu Płatniczego, jak i Koalicji na Rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności, zwanej dalej Koalicją. Poinformowano, że na posiedzeniu w dniu 22 listopada 2012 r. Koalicja powołała Grupę Roboczą ds. Programu Rozwoju Obrotu Bezgotówkowego, powierzając jej zadanie opracowania nowego projektu programu rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce. W skład Grupy weszli przedstawiciele różnych środowisk reprezentowanych w Koalicji, w szczególności sektora bankowego, akceptantów, organizacji samorządowych i Rządu. Przyjęto dwa, główne założenia projektu programu: horyzont czasowy programu – lata 2014-2020 oraz oparcie realizacji programu na trzyletnich planach operacyjnych. Opracowano nowy projekt *Programu Rozwoju Obrotu Bezgotówkowego w Polsce na lata 2014-2020*, zwany dalej Programem, składający się z trzech dokumentów: *Dokumentu Strategicznego*, *Planu Operacyjnego na lata 2014-2016* oraz *Rekomendacji dla Rządu*. Dokumentem uzupełniającym jest sporządzona przez NBP *Diagnoza Stanu Rozwoju Obrotu Bezgotówkowego w Polsce*. Obejmuje ona część analityczno-diagnostyczną z pierwotnej wersji programu, zweryfikowaną i zaktualizowaną w oparciu o wyniki najnowszych analiz i badań. Najważniejszym dokumentem Programu jest *Dokument Strategiczny*. Zawiera on krótką analizę wniosków z *Diagnozy*, horyzont czasowy, wizję stanu rozwoju obrotu bezgotówkowego w 2020 r., mapę programu, cel główny, którym jest upowszechnienie obrotu bezgotówkowego w Polsce, oraz 5 następujących celów szczegółowych:

- 1) ograniczenie wykluczenia finansowego,
- 2) przełamanie barier mentalnościowych oraz zmiana przyzwyczajeń płatniczych konsumentów przedsiębiorstw i instytucji publicznych w kierunku większego korzystania z obrotu bezgotówkowego,
- 3) upowszechnienie infrastruktury płatniczej oraz sieci akceptacji bezgotówkowych instrumentów płatniczych,
- 4) zapewnienie bezpieczeństwa efektywności elektronicznych instrumentów płatniczych, poszerzenie ich oferty oraz rozwój innowacyjnych instrumentów płatniczych,
- 5) zwiększenie konkurencyjności na rynku usług płatniczych i rozliczeniowych.

Powyższe cele zostały określone na podstawie *Diagnozy* jako obszary, na które w rozwoju obrotu bezgotówkowego należy położyć największy nacisk.

Poinformowano, że projekt Programu był również rozpatrywany przez Prezydium Koalicji i został przekazany do konsultacji wszystkim jej członkom. Po zaakceptowaniu projektu Programu przez Koalicję zostanie on przekazany poszczególnym podmiotom zaangażowanym w jego realizację, w tym Rządowi ze względu na rekomendacje zawarte w trzeciej części Programu.

Wyrażono pogląd, że obecnie prezentowany Program, w porównaniu z wersją pierwotną, ma mniejszą objętość i lepszy logiczny podział dokumentów. Podkreślono, że Program jako całość nie

jest obecnie adresowany do Rządu, do którego kierowane są tylko *Rekomendacje*, toteż jego przyjęcie nie zależy od decyzji Rządu. Zwrócono się do Rady o pozytywne zaopiniowanie Programu. Zadeklarowano, że w przypadku akceptacji Programu przez Koalicję Rada będzie cyklicznie informowana o stanie jego realizacji.

W dyskusji zaakcentowano istotność systemowego i kompleksowego podejścia do sprawy rozwoju obrotu bezgotówkowego.

Poinformowano, że Program został rozesłany do szerokich konsultacji w środowisku bankowym. Wyniki tych konsultacji zostaną przedstawione Radzie w postaci zbiorczej. Wyrażono pogląd, że Program powinien być powtórnie przedmiotem dyskusji na forum Rady po zakończeniu ww. konsultacji i sformułowaniu odpowiednich rekomendacji, zwłaszcza dla administracji państwowej i publicznej.

W dyskusji zgłoszono uwagi szczegółowe do przedstawionych dokumentów. W szczególności, w kontekście wskaźników monitorowania celu nr 5 - *Zwiększenie konkurencyjności na rynku usług płatniczych i rozliczeniowych* Programu, zawartych w *Dokumencie strategicznym*, wyrażono i uzasadniono wątpliwość co do proponowanego zwiększenia liczby systemów płatności jako sposobu na podnoszenie efektywności działania systemów płatności na polskim rynku. Podobne wątpliwości zgłoszono w stosunku do niektórych innych wskaźników monitorowania.

Przedstawiciel UKNF, nawiązując do proponowanego zakresu czynności w ramach działania nr 5.1, zawartego w *Rekomendacjach dla Rządu*, zwrócił uwagę na fakt, że Komisja Nadzoru Finansowego (KNF) jest niezależna od Rządu, dlatego, jego zdaniem, nie powinna być adresatem rekomendacji skierowanych do Rządu. Niezależnie od powyższego, odnosząc się do konkretnych rekomendacji, kierowanych do KNF, stwierdził on, że postulowane przyspieszenie procesu licencyjnego zależne jest od współpracy podmiotów ubiegających się o licencję. W kwestii drugiej rekomendacji, dotyczącej badania rynku pod kątem pojawiających się projektów innowacyjnych i oceny ich potencjału, przedstawiciel UKNF poinformował, że działania takie nie mieszczą się w misji KNF.

Podsumowując dyskusję, Przewodniczący Rady zadeklarował, że wielkości wskaźników stanowiących mierniki poszczególnych celów zostaną jeszcze raz przeanalizowane. W kwestii postulatu nieidentyfikowania KNF z Rządem wyraził on pogląd, że dotyczy on wyłącznie występującego w Programie sformułowania, które zostanie odpowiednio zmienione.

Rada pozytywnie oceniła projekt Programu Rozwoju Obrotu Bezgotówkowego w Polsce na lata 2014-2020, zwracając uwagę na poruszone w dyskusji obszary wymagające dodatkowych analiz.

Ocena poziomu bezpieczeństwa kart zbliżeniowych z punktu widzenia ich posiadaczy

Niezależne opinie ZBP i UKNF zaprezentowano na posiedzeniu Rady w dniu 24 czerwca 2013 r. Przedstawiciel ZBP nakreślił tło problemu. Poinformował on, że nadrzędnym celem podmiotów działających na rynku kart płatniczych w Polsce było zagwarantowanie możliwie wysokiego poziomu bezpieczeństwa. Cel ten udało się osiągnąć, bowiem poziom transakcji oszukańczych w Polsce jest średnio ponad dziesięciokrotnie niższy niż średnia w Unii Europejskiej. Pod tym względem Polska jest liderem w Unii Europejskiej. Osiągnięcie takiego stanu było możliwe dzięki licznym, niezwykle kosztownym inwestycjom różnego rodzaju w bezpieczeństwo całego systemu.

W 2012 r. co dziesiąta transakcja kartowa była realizowana z wykorzystaniem technologii zbliżeniowej, co plasuje Polskę na pozycji lidera globalnego w tej dziedzinie. Przechodząc do kwestii bezpieczeństwa kart płatniczych z funkcjonalnością zbliżeniową, przedstawiciel ZBP poinformował, że banki dokonują modyfikacji i dostosowują model funkcjonowania kart do realiów rynkowych i oczekiwań konsumentów, toteż w praktyce klient może wybrać inną kartę niż kartę z technologią zbliżeniową. Dodał, że coraz więcej banków wprowadza lub rozważa wprowadzenie mechanizmów umożliwiających wyłączenie bądź blokowanie funkcjonalności zbliżeniowej. Za istotny element wpływający na bezpieczeństwo przedmiotowych kart uznał on ilościowe i wartościowe limity transakcyjne. Wyjaśnił, że każdy bank prowadzi w tej kwestii indywidualną politykę, zależną od określonego przez siebie ryzyka. Następnie przedstawiciel ZBP omówił podatność na pozyskiwanie danych z kart z technologią zbliżeniową. Wyjaśnił on, że taka możliwość istnieje, ale tylko w warunkach laboratoryjnych, przy wykorzystaniu bardzo kosztownych narzędzi telekomunikacyjnych i informatycznych. Poinformował, że z danych uzyskanych od banków wynika, że karty z technologią zbliżeniową nie są mniej bezpieczne niż karty niewykorzystujące tej technologii. Dodał, że nawet pozyskanie numeru karty i daty jej ważności nie umożliwiłoby dokonania oszukańczej transakcji internetowej, bowiem odpowiedni kod, którego podanie jest na ogół niezbędne do dokonania takiej transakcji, znajduje się na rewersie karty i nie ma możliwości jego poznania podczas dokonywania transakcji zbliżeniowej. Przedstawiciel ZBP wyraził pogląd, iż powszechne, bo niemal 100%, stosowanie do płatności w polskich sklepach internetowych kart zabezpieczonych technologią 3D Secure praktycznie uniemożliwia wykorzystanie danych potencjalnie odczytanych z kart do dokonania tymi kartami oszukańczej płatności internetowej. Przechodząc do omówienia bezpieczeństwa kart zbliżeniowych z punktu widzenia prawa, przedstawiciel ZBP poinformował, że model odpowiedzialności, który chroni klienta, jest w przypadku kart z technologią zbliżeniową i kart niewykorzystujących tej technologii taki sam, a odpowiedzialność posiadacza ograniczona jest w każdym przypadku do równowartości kwoty 150 euro do czasu zgłoszenia zastrzeżenia karty. Po tym momencie całkowita odpowiedzialność spoczywa na banku. Za istotne uznał on to, że w każdej sytuacji ciężar udowodnienia, że klient wyraził zgodę na dokonanie określonej transakcji, spoczywa na banku – wydawcy karty. Wspomniał ponadto o dużym, pozytywnym wpływie wymiany informacji na temat bieżących zjawisk oraz wymiany informacji na bezpieczeństwo kart płatniczych. Przedstawiciel ZBP poinformował, iż na podstawie danych otrzymywanych od banków ZBP uznaje technologię zbliżeniową za bezpieczną, a doniesienia medialne sprzeczne z tą oceną za nieprawdziwe i zniechęcające klientów do korzystania z kart wyposażonych w technologię zbliżeniową.

Przedstawiciel UKNF, rozpoczynając wprowadzenie do sporządzonej przez UKNF oceny poziomu bezpieczeństwa kart zbliżeniowych z punktu widzenia ich posiadaczy, poinformował, że została ona dokonana przez UKNF na podstawie unikalnej wiedzy, pozyskiwanej w szczególności przez Departament Ochrony Klientów UKNF, o tym, jak klienci postrzegają bezpieczeństwo przedmiotowych kart, a także z wykorzystaniem wyników odpowiedniej ekspertyzy, będących w posiadaniu Departamentu Inspekcji Bankowych, Instytucji Płatniczych i Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo-Kredytowych (DIB) UKNF, odpowiedzialnego m. in. za bezpieczeństwo operacji płatniczych. Zwrócił on uwagę na wnioski wynikające z materiału

UKNF, zaznaczając, że są one w dużym stopniu zbieżne z przedstawionymi przez ZBP, jednak z zastrzeżeniem dotyczącym możliwości dokonywania przez klienta wyboru rodzaju karty (z funkcją zbliżeniową lub bez tej funkcji). Stwierdził, że wnioski zawarte w materiale UKNF są adresowane przede wszystkim do dostawców usług, którzy powinni się do nich zastosować, w przeciwnym razie KNF podejmie odpowiednie działania, korzystając ze środków, którymi dysponuje. Koncentrując się na wnioskach wynikających z badań przeprowadzonych przez DIB UKNF, przedstawiciel UKNF poinformował, że UKNF zidentyfikował pewne zagrożenia związane z technologią zbliżeniową, ale na obecnym etapie poziom ryzyka, oceniany na podstawie oszacowania prawdopodobieństwa zmaterializowania się określonych scenariuszy, jest niski. Nie oznacza to jednak braku pola do poprawy sytuacji. W szczególności kwestią do rozstrzygnięcia jest stopień, w jakim banki powinny dokonać zmian niezbędnych do oferowania klientowi możliwości dokonywania wyboru rodzaju karty. Odnośnie do kwestii limitów technologia umożliwia, w ocenie UKNF, wprowadzenie limitów ilościowych i wartościowych dotyczących transakcji, jednak banki nie w pełni wykorzystują te możliwości, stosując swoiste mechanizmy kontrolne ograniczające ryzyko, toteż w tej dziedzinie również należałoby postulować poprawę. W opinii UKNF, inny istotny wniosek z przeprowadzonych badań dotyczy świadomości klientów i ich edukowania. Zdaniem UKNF, w Polsce, jako kraju pionierskim w wykorzystywaniu technologii zbliżeniowej, klienci mogą nie być świadomi ryzyka związanego z korzystaniem z tej technologii. Z tego względu należy położyć nacisk na zapewnienie możliwości dokonywania przez klienta wyboru rodzaju karty i określania poziomu ryzyka, który klient może zaakceptować. Elementy te powinny znaleźć się w ofertach banków. Zdaniem UKNF, należy w tym obszarze promować kreowanie odpowiedniej świadomości wśród wszystkich uczestników obrotu kartowego. Przedstawiciel UKNF wspominał ponadto o sygnałach świadczących o tym, że niektóre banki stosują w przypadku kart zbliżeniowych procedury reklamacyjne dosyć nieprzyjazne dla klienta.

W konkluzji stwierdzono, że UKNF uznaje, iż poziom ryzyka nie jest znaczący na tym etapie, niemniej jednak są potrzebne pewne zmiany, przede wszystkim w zakresie zapewnienia klientom wyboru rodzaju karty (z funkcjonalnością zbliżeniową lub bez niej) oraz w kwestii ich edukacji.

W dyskusji zauważono, że wobec nieobecności instrumentów pieniądza elektronicznego w Polsce, karta zbliżeniowa jest bardzo dobrym instrumentem mogącym zastąpić gotówkę. Wyniki badań przeprowadzonych w 2012 r. przez NBP pokazały jednak, że blisko 40% ankietowanych osób fizycznych uważa, że karta z funkcją zbliżeniową nie jest bezpieczna, zaś aż 52% respondentów posiadających konto osobiste nie było lub raczej nie było zainteresowanych płaceniem kartą zbliżeniową za drobne zakupy. Wyrażono pogląd, że do braku zaufania klientów do kart zbliżeniowych mogły przyczynić się również doniesienia w mediach o zagrożeniach związanych z korzystaniem z kart zbliżeniowych. Na tym tle postulowano, aby zaangażowane podmioty, w tym KNF i Rada, rzetelnie przedstawiły sytuację i zaproponowały działania, które zwiększą bezpieczeństwo klientów, związane z korzystaniem z kart zbliżeniowych, i świadomość Polaków w tej dziedzinie.

NBP przedstawił propozycję zwiększenia bezpieczeństwa klientów korzystających z kart zbliżeniowych, wynikającą z analizy przepisów implementujących dyrektywę o usługach

płatniczych (PSD) do polskiego prawa i analogicznych przepisów innych krajów Unii Europejskiej. Nawiązując do tzw. opcji narodowej PSD, której Polska nie zaimplementowała, przedstawiciel NBP poinformował, że ustawodawca europejski zezwolił państwom członkowskim, w ramach implementacji opcji narodowych, na ograniczenie lub wyłączenie odpowiedzialności płatnika z uwzględnieniem instrumentów płatniczych funkcjonujących na rynku danego państwa członkowskiego i ich indywidualnych zabezpieczeń. Wyjaśnił, że w przypadku nieautoryzowanej transakcji, będącej wynikiem kradzieży bądź utraty instrumentu płatniczego, odpowiedzialność płatnika jest z zasady ograniczona do kwoty 150 euro. PSD w art. 61 ust. 3 pozwala na zniesienie tej odpowiedzialności z uwzględnieniem indywidualnych zabezpieczeń instrumentu płatniczego. Przedstawiciel NBP poinformował, że zgodnie z wynikami analizy przeprowadzonej przez NBP, w wielu spośród 14 krajów, które implementowały opcje krajowe, skorzystano w różny sposób z tej możliwości i przytoczył konkretne przykłady rozwiązania tej kwestii. Zauważył on, że ostatnie doniesienia prasowe mogą spowodować w Polsce erozję zaufania publicznego do innowacyjnych instrumentów płatniczych. Optując za pozostawieniem klientom możliwości dokonywania wyboru rodzaju instrumentu płatniczego, w tym karty z funkcją zbliżeniową lub bez tej funkcji, przedstawiciel NBP zaproponował całkowite zniesienie odpowiedzialności klienta w przypadkach, w których, przy dochowaniu należytej staranności, nie jest on w stanie zapobiec przeprowadzeniu nieautoryzowanej transakcji. Dodał, że propozycja ta dotyczyłaby nie tylko kart zbliżeniowych, ale również innych, pojawiających się w przyszłości instrumentów płatniczych.

Dalsza część dyskusji koncentrowała się wokół następujących kwestii:

- propozycji NBP, dotyczącej zniesienia odpowiedzialności klienta w przypadkach, w których, przy dochowaniu należytej staranności, nie jest on w stanie zapobiec przeprowadzeniu nieautoryzowanej transakcji

Uczestnicy dyskusji generalnie poparli tę propozycję, uznając, że jej realizacja zmniejszyłaby znacznie barierę nieufności klientów wobec kart zbliżeniowych. Równocześnie przypomniano, że obecny limit odpowiedzialności klienta (do wysokości równowartości 150 euro) ma na celu zapobieżenie transakcjom oszukańczym, przeprowadzanym przez posiadaczy kart. Wyrażono pogląd, że to banki powinny podjąć świadomą, przemyślaną decyzję o wzięciu na siebie całej odpowiedzialności. Odnotowano jednak głosy sceptyczne wobec propozycji całkowitego zniesienia odpowiedzialności klienta ze względu na możliwe skutki w postaci wzrostu liczby transakcji oszukańczych dokonywanych przez nieuczciwych posiadaczy, którzy fakt nieponoszenia odpowiedzialności mogliby w sposób oszukańczy wykorzystać ze szkodą dla banków, dokonując nieautoryzowanych transakcji rzekomo zgubionymi lub skradzionymi kartami przed ich zastrzeżeniem. Biorąc powyższe pod uwagę, sugerowano celowość rozważenia jedynie obniżenia limitu odpowiedzialności klienta (podzielenia obecnej odpowiedzialności) i wskazano na zasadność przyjęcia takiego rozwiązania, przy którym klient miałby możliwość zarządzania własnym ryzykiem.

- sposobów podniesienia świadomości społeczeństwa nt. kart zbliżeniowych (i, w ogólności, nowych produktów wprowadzanych na rynek)

Zwrócono uwagę na sposób wprowadzania nowych produktów na rynek, w szczególności silnie akcentowano konieczność pełnego informowania klientów przez banki o produkcie. Podkreślano konieczność podmiotowego traktowania klienta, tj. dania mu możliwości

dokonywania wyboru i zadbania o to, żeby miał świadomość ponoszonego ryzyka lub był przekonany o tym, że instrument jest bezpieczny. Wyrażono pogląd, że edukację klientów powinny prowadzić banki, detaliści i organizacje płatnicze. Poparto zasadność postulowanego w materiale UKNF udoskonalenia procesu reklamacyjnego w bankach, w szczególności poprzez indywidualne podejście do poszczególnych reklamacji. Postulowano celowość opracowania kodeksu dobrych praktyk bankowych w przedmiotowej dziedzinie.

Przedstawiciel ZBP zwrócił uwagę na fakt, iż wiele komentarzy i wniosków zaprezentowanych w materiałach i zgłoszonych w dyskusji jest kierowanych do banków. W imieniu ZBP zadeklarował on, że uwagi te będą analizowane na forum Rady Wydawców Kart Bankowych z udziałem obu organizacji kartowych. Wyraził pogląd, że podjęcie przedmiotowego tematu stało się przyczynkiem do rozpoczęcia szerszej dyskusji nad procesem wprowadzania nowego produktu, która, jego zdaniem, może dotyczyć także innych innowacyjnych produktów wprowadzanych w przyszłości.

Biorąc pod uwagę kwestie poruszone w obu opiniach i w dyskusji, zaproponowano powołanie grupy roboczej, która opracowałaby rekomendacje dotyczące odpowiedzialności konsumenta i przedstawiła je na najbliższym posiedzeniu Rady. Powyższą propozycję poparł Przewodniczący Rady. Ustalono, że skład grupy zostanie określony w trybie roboczym.

Ponadto, uznano za konieczne zamieszczenie w komunikacie z posiedzenia Rady odpowiedniej informacji o podjęciu przez Radę przedmiotowego tematu, zawierającej elementy oceny bezpieczeństwa kart zbliżeniowych i sygnał o zamiarze kontynuowania dalszych prac w tej dziedzinie.

Rada zapoznała się z raportami UKNF i ZBP na temat bezpieczeństwa używania kart zbliżeniowych i przedyskutowała wynikające z nich wnioski. Rada postanowiła powołać grupę roboczą i powierzyć jej zadanie opracowania rekomendacji w zakresie ulepszenia procedur związanych z wydawaniem kart zbliżeniowych, zwiększenia świadomości posiadaczy tych kart oraz przeanalizowania podziału odpowiedzialności za transakcje nieautoryzowane między wydawcą karty zbliżeniowej a jej posiadaczem.

Raport Grupy Roboczej ds. Przygotowania Rekomendacji w Zakresie Bezpieczeństwa Kart Zbliżeniowych

Powyższy raport przedstawił NBP na posiedzeniu Rady w dniu 30 września 2013 r. Poinformowano, że Grupa Robocza ds. Przygotowania Rekomendacji w Zakresie Bezpieczeństwa Kart Zbliżeniowych, zwana dalej Grupą, została powołana przez Radę na posiedzeniu w dniu 24 czerwca 2013 r. w celu przeanalizowania zagadnień związanych z bezpieczeństwem kart zbliżeniowych z punktu widzenia ich posiadaczy w trzech obszarach: ulepszenia procedur związanych z wydawaniem kart płatniczych, zwiększenia świadomości posiadaczy kart płatniczych, w tym m. in. poprzez działania edukacyjne, oraz przeanalizowania podziału odpowiedzialności za transakcje nieautoryzowane między wydawcą karty zbliżeniowej a jej posiadaczem. Wyjaśniono, że Grupa składała się z przedstawicieli dziewięciu instytucji. Prace prowadzono w trzech podgrupach zajmujących się odpowiednio obszarami tematycznymi objętymi celem jej powołania. Wynikiem pracy podgrup i trzech spotkań Grupy są rekomendacje

zawarte w materiale przedstawionym Radzie. Wskazano następujące, najważniejsze rekomendacje, sprowadzające istotne zmiany do obecnie funkcjonującego rynku:

- rekomendację 1.1, zgodnie z którą wydawca karty płatniczej powinien umożliwić klientowi wybór opcji karty z funkcjonalnością zbliżeniową lub bez tej funkcjonalności,
- rekomendację 1.2, w której zapisano, iż w przypadku braku technicznej możliwości realizacji rekomendacji 1.1 wydawca karty musi umożliwić klientowi posiadanie karty bez funkcjonalności zbliżeniowej,
- rekomendację 2.1.4, w której określono główne role dla 5 uczestników rynku systemu płatniczego i szczegółowe role dla 4 uczestników tego rynku, przy czym kluczowa rola w zakresie jednoznaczności w komunikacji została przypisana ZBP,
- rekomendację 3.1, w której zobowiązuje się podmioty wydające karty płatnicze do wprowadzenia systemowo samoregulacji polegającej na ograniczeniu odpowiedzialności użytkowników kart płatniczych za nieautoryzowane transakcje zbliżeniowe dokonane kartami zbliżeniowymi w następujący sposób: o ile zostaną wdrożone rekomendacje 1.1 i 1.2, odpowiedzialność użytkownika zostaje ograniczona do równowartości kwoty 50 euro, w przypadku niewdrożenia rekomendacji 1.1 i 1.2 odpowiedzialność użytkownika zostaje całkowicie wyłączona. Poinformowano o tym, że, zgodnie z propozycją Grupy, rekomendacje 3.1 powinny zostać wdrożone w terminie 3 miesiące od dnia ich przyjęcia. W tej sprawie pojawiły się jednak 4 odmienne zdania (MasterCard, ZBP, BRE Bank S.A. i PKO BP S.A.), które znalazły odzwierciedlenie w protokole rozbieżności do raportu końcowego z prac Grupy. Podmioty zgłaszające zdania odmienne postulowały wydłużenie terminu wdrożenia ww. rekomendacji do 6 miesięcy.
- rekomendację 3.2, w której wskazano, aby Rada zapoznała się ze stanem wdrożenia rekomendacji, zwłaszcza rekomendacji 3.1. Poinformowano, że, zgodnie z deklaracją KNF, na wniosek Rady i na jej rzecz, UKNF przeprowadzi odpowiednie badanie sprawdzające stan wdrożenia rekomendacji. W przypadku stwierdzenia niewdrożenia zasadne stanie się rozważenie wprowadzenia odpowiednich zmian do ustawy o usługach płatniczych.

Zwrócono się do Rady o akceptację proponowanych rekomendacji i treści odpowiedniego komunikatu dla prasy.

W dyskusji przedstawiciel PKO BP S.A. poparł wniosek o postulowane w zdaniach odrębnych wydłużenie czasu wdrożenia rekomendacji z 3 do 6 miesięcy od dnia przyjęcia rekomendacji, motywując takie stanowisko koniecznością pozostawienia bankom nieco dłuższego czasu na przygotowanie się do wdrożenia rekomendacji. Powyższy wniosek poparł również w imieniu innych banków i ZBP przedstawiciel ZBP.

Rada przyjęła raport Grupy Roboczej ds. Przygotowania Rekomendacji w Zakresie Bezpieczeństwa Kart Zbliżeńiowych. Przychylając się do wniosku Grupy, Rada postanowiła wydać rekomendację o treści zawartej w załączniku do specjalnego komunikatu prasowego, przyjętego odrębnie przez Radę.

Komunikat ten stanowi załącznik nr 3 do sprawozdania.

Analiza zasadności i możliwości uczestnictwa polskiego złotego w systemie CLS

Materiał na powyższy temat przedstawił NBP na posiedzeniu Rady w dniu 30 września 2013 r.

Poinformowano, że prezentowany materiał został przygotowany przez Departament Systemu Płatniczego NBP we współpracy z innymi departamentami, w szczególności z Departamentem Systemu Finansowego. Następnie krótko scharakteryzowano CLS (*Continuous Linked Settlement*) i omówiono historię współpracy NBP z CLS. Przypomniano, że na początku poprzedniej dekady rozważano możliwość włączenia złotego do rozliczeń poprzez CLS i uczestnictwo NBP w CLS, jednak ze względu na nieodległą wówczas perspektywę przystąpienia Polski do strefy euro z jednej strony, z drugiej zaś z uwagi na brak możliwości technicznych, polegający na niekorzystaniu ze SWIFT do komunikacji z systemem SORBNET, NBP nie był wówczas zainteresowany uczestnictwem w CLS. Wyniki odpowiednich analiz, przeprowadzonych w NBP w następnym etapie współpracy NBP z CLS, zostały przedstawione Radzie na posiedzeniu w dniu 22 czerwca 2011 r. Rada nie uznała wówczas włączenia złotego do rozliczeń poprzez CLS za zasadne z następujących powodów:

- NBP, z punktu widzenia rozliczeń własnych transakcji, nie był zainteresowany uczestnictwem w CLS,
- żaden polski bank nie był zainteresowany pełnieniem roli uczestnika rozrachunkowego (*settlement member*) w CLS, a posiadanie co najmniej jednego takiego uczestnika było wówczas warunkiem koniecznym prowadzenia rozliczeń transakcji poprzez CLS.

Poinformowano, że po ponad roku przedstawiciele CLS po raz kolejny skontaktowali się z NBP, uznając, że nowe okoliczności i argumenty uzasadniają ponowne oceny możliwości i zasadności uczestnictwa złotego i polskich banków w tym systemie. Zdaniem CLS, do nowych uwarunkowań należy przede wszystkim zniesienie obowiązku posiadania co najmniej jednego uczestnika rozrachunkowego z danego kraju, a także wyniki serii rozmów, które przedstawiciele CLS odbyli z polskimi i zagranicznymi bankami. W ostatnim czasie CLS przedstawił swoją perspektywę uczestnictwa polskiego złotego w systemie CLS. Obejmuje ona możliwości zaangażowania polskiego rynku, obecne wymagania dotyczące uczestnictwa oraz różne role, w których polskie banki mogłyby uczestniczyć w systemie CLS, w tym role: tzw. trzeciej strony (*third party*), banku *nostro* dla zagranicznych uczestników i dostawcy płynności (*liquidity provider*) w złotych. NBP, przeprowadzając ponownie ocenę możliwości i zasadności uczestnictwa w CLS z punktu widzenia własnych potrzeb, wziął pod uwagę następujące czynniki:

- potrzeby i korzyści w aspekcie rozrachunku transakcji własnych
W ocenie departamentów merytorycznych NBP nie ma uzasadnienia dla włączenia złotego do systemu CLS. Dodał, że w tym aspekcie ocena nie zmieniła się w stosunku do dokonanej w 2011 r.
- techniczne możliwości uczestnictwa w CLS
W związku z uruchomieniem w dniu 10 czerwca 2013 r. systemu SORBNET2, w którym komunikacja oparta jest na standardach komunikatów i sieci SWIFT, nie ma obecnie technicznych przeszkód do uczestnictwa w CLS.
- zainteresowanie ze strony środowiska bankowego wprowadzeniem złotego do systemu CLS,
- wpływ włączenia złotego do systemu CLS na stabilność krajowego systemu finansowego.

Poinformowano, że dwu ostatnim z wymienionych czynników, a zwłaszcza zainteresowaniu środowiska bankowego wprowadzeniem złotego do CLS, poświęcone były badania przeprowadzone przez Departament Systemu Finansowego (DSF). Przedstawiono wyniki i wnioski z tych badań.

Opinie banków na temat ewentualnego wprowadzenia złotego do systemu CLS opracowano na podstawie odpowiedzi udzielonych przez banki w badaniu ankietowym. Wyjaśnił, że standardowo rozrachunek transakcji walutowych jest dokonywany za pośrednictwem banków korespondentów w systemach płatności wysokokwotowych, prowadzonych przez odpowiednie banki centralne. Jeśli te systemy funkcjonują w różnych strefach czasowych, to płatności w obu walutach transakcji nie są dokonywane jednocześnie, co jest źródłem ryzyka rozrachunku. Zgodnie z definicją przyjętą przez Komitet ds. Systemów Płatności i Rozrachunku (CPSS), działający w ramach BIS, wartość narażona na ryzyko jest równa kwocie waluty kupionej, a ekspozycja na ryzyko trwa od momentu, w którym instrukcja płatnicza dotycząca waluty sprzedanej nie może już być jednostronnie odwołana, do momentu definitywnego otrzymania waluty kupionej, a jej otrzymanie zostanie potwierdzone. Zgodnie z powyższą definicją, badanie ekspozycji na ryzyko rozrachunku przez bank wymaga znajomości czasu ekspozycji. Wspomniano, że dotychczas polski bank centralny nie zbierał szczegółowych danych na temat metod rozrachunków transakcji walutowych ani skali ryzyka z nimi związanego. Badania takie przeprowadzały inne banki centralne, zaś koordynował je najczęściej BIS. Efektem pierwszego takiego badania w skali międzynarodowej było stworzenie CLS Banku. Przypomniano, że w systemie CLS wykorzystywana jest zasada *payment versus payment* (PVP), co ogranicza ryzyko związane z problemem różnych stref czasowych, a wykorzystanie CLS eliminuje ryzyko kredytowe w transakcjach walutowych i znacznie obniża zapotrzebowanie na płynność w walutach obcych. Nawiązując do wyników badania przeprowadzonego przez DSF, poinformowano, że z uzyskanych odpowiedzi wynikają następujące wnioski, dotyczące zarządzania, monitorowania i ograniczania ryzyka rozrachunku w transakcjach walutowych w polskich bankach:

- większość banków na bieżąco monitoruje ekspozycję, ale wśród badanych banków są takie, które monitorują ją *ex-post*,
- większość banków uwzględnia ryzyko rozrachunku, tj. kwoty nominalne walut kupionych, w limitach transakcyjnych i kredytowych, ale są też takie banki, które go nie uwzględniają w limitach na ryzyko związane z pozycją walutową,
- banki dysponują podglądem on-line swoich rachunków *nostro* w dolarach i w euro albo otrzymują komunikaty SWIFT na bieżąco w momencie otrzymania płatności. Stwierdzenie otrzymania płatności w walutach obcych rzadziej będących przedmiotem obrotu polskich banków (we frankach szwajcarskich, funtach brytyjskich) jest możliwe głównie na podstawie dziennej informacji o operacjach na rachunku *nostro*. Ten sposób monitorowania, ze względu na niewielką skalę obrotów, oceniono z punktu widzenia ryzyka jako wystarczający.
- część banków wykorzystuje umowy o *nettingu* płatności. Zwykle stosuje się umowy z klauzulą *nettingu* likwidacyjnego, jednak z uzyskanych danych wynika, że skala ograniczenia ryzyka rozrachunku tą drogą jest niewielka,

- większość banków ogranicza ryzyko poprzez płatności na rachunkach własnych. Jest to metoda odnosząca się do rynku klientowskiego. Ze względu na strukturę polskiego rynku walutowego metoda ta nie pozwala na znaczne ograniczenie ekspozycji na ryzyko, ponieważ głównymi transakcjami na rynku walutowym pod względem płynności są swapy walutowe. Z punktu widzenia ekspozycji na ryzyko rozrachunku są to najistotniejsze transakcje, generujące największe ryzyko. Ponieważ przedmiotowy rynek to niemal wyłącznie rynek międzybankowy, to metoda ta, jako odnosząca się do rynku klientowskiego, nie ogranicza istotnie ryzyka rozrachunku.

Przechodząc do oceny znaczenia, jakie mogłoby mieć wprowadzenie złotego do systemu CLS z punktu widzenia ograniczenia ryzyka w polskim systemie finansowym, poinformowano, że oszacowanie skali ryzyka rozrachunku w polskim systemie bankowym uniemożliwiła niezadowolająca, zdaniem DSF, jakość danych ilościowych dotyczących płatności z tytułu transakcji walutowych, otrzymanych od banków w odpowiedzi na ankietę. W konsekwencji dokonanie wyżej wspomnianej oceny nie jest obecnie możliwe.

- Omówiono wyniki dwóch pozostałych części ankiety. Wyjaśniono, że odpowiedzi na pytania zawarte w ankiecie zaprezentowano na dwa sposoby: w postaci liczby banków udzielających odpowiedzi na konkretne pytanie i w sposób ważony: wartością zleceń płatniczych zrealizowanych w kwietniu 2013 r. przez bank sprawozdający na rzecz innych banków (w przypadku pytań dotyczących pełnienia roli agenta nostro) albo wartością transakcji walutowych zawartych przez bank sprawozdający w kwietniu 2013 r., podaną w badaniu koordynowanym przez BIS w 2013 r. (w przypadku pozostałych pytań). Przypomniano, że bezpośrednim uczestnikiem w systemie CLS (tzw. uczestnikiem rozrachunkowym) może być tylko jeden podmiot z grupy kapitałowej, co w przypadku polskiego systemu bankowego ma, zdaniem DSF, znaczący wpływ na strukturę udzielonych odpowiedzi. Następnie omówiono szczegółowe wyniki części I ankiety, dotyczącej formy potencjalnego uczestnictwa banków w systemie CLS, tj. zainteresowania banków włączeniem złotego do systemu CLS i dokonywaniem rozrachunków w tym systemie transakcji walutowych, oraz części II, poświęconej ocenie potencjalnych korzyści i kosztów, jakie banki dostrzegają w związku z ewentualnym wprowadzeniem złotego do systemu CLS.

W podsumowaniu przedstawiono następujące wnioski, wynikające z jakościowej, jak i ilościowej, obecnie jeszcze niedokończonej, części badania ankietowego:

- banki nie posiadają obecnie wystarczającej wiedzy na temat funkcjonowania systemu CLS i form uczestnictwa w tym systemie, na co, zdaniem DSF, wskazują niespójne, a niekiedy wykluczające się odpowiedzi,
- polski sektor bankowy wyraża w pewnym stopniu zainteresowanie systemem CLS i wprowadzeniem złotego do CLS, ale należy je uznać za umiarkowane i mało skonkretyzowane. Tylko jeden bank wyraźnie i spójnie opowiedział się za wprowadzeniem złotego do CLS.
- obecnie żaden bank krajowy nie wyraził chęci pełnienia funkcji uczestnika rozrachunkowego. Wszystkie banki zainteresowane uczestnictwem zadeklarowały chęć korzystania z usług CLS jako strony trzeciej, przy czym nie zbadały one ryzyka prawnego z tym związanego.

- nieliczne banki zadeklarowały chęć pełnienia funkcji dostawcy płynności lub agenta nostro, co, w opinii DSF, może być czynnikiem poważnie utrudniającym stworzenie infrastruktury niezbędnej do rozrachunku transakcji w złotych w systemie CLS, jeśli taka by była podjęta decyzja,
- część banków dostrzega korzyści z wprowadzenia złotego do CLS, jednak tylko nieliczne podjęły próbę dokonania kompleksowej oceny związanych z tym kosztów i korzyści, uwzględniającej wszystkie linie biznesowe banku,
- zdaniem DSF, pogłębionej analizy wymaga kwestia koncentracji ryzyka kredytowego, wynikającego z korzystania z systemu CLS jako strona trzecia i dokonywania płatności w tym systemie za pośrednictwem uczestnika rozrachunkowego. Wyniki tej analizy i poprawa jakości danych ilościowych przekazanych do NBP w związku z badaniem metod rozrachunku transakcji walutowych, umożliwiłyby DSF określenie stopnia, w jakim wprowadzenia złotego do CLS mogłoby ograniczyć ryzyko rozrachunku transakcji walutowych w polskim systemie bankowym.
- zdaniem DSF, powyższa ocena jest istotną przesłanką do podjęcia ostatecznej decyzji co do kontynuowania rozmów z CLS w sprawie wprowadzenia złotego do systemu CLS.
- DSF uważa za konieczne zwiększenie świadomości w bankach na temat systemu CLS, co powinno umożliwić bankom dokonanie wieloaspektowej oceny potencjalnych kosztów i korzyści wprowadzenia złotego do systemu CLS. Na tym tle złożona przez CLS propozycja zorganizowania warsztatów, które pomogłyby podjąć decyzję w tym zakresie, jest warta rozważenia.

Biorąc pod uwagę powyższe wnioski, przedstawiono następujące scenariusze dalszego postępowania w sprawie ewentualnego włączenia złotego do systemu CLS:

- 1) zakończenie analiz i prac związanych z uczestnictwem i rozrachunkiem złotego w systemie CLS, wynikające z braku jednoznacznego, głębokiego zainteresowania ze strony środowiska bankowego włączeniem złotego do rozrachunku w CLS i braku ograniczenia ryzyka rozrachunku transakcji walutowych w polskim systemie bankowym, które byłoby rezultatem włączenia złotego do rozrachunku w CLS,
- 2) kontynuowanie analiz i badań związanych z włączeniem złotego do systemu CLS i powrót do tematu na kolejnym posiedzeniu Rady, najprawdopodobniej w grudniu 2013 r. Ze względu na brak jednoznacznego stanowiska banków w sprawie wprowadzenia złotego do CLS oraz sygnalizowaną potrzebę pogłębienia wiedzy o tym systemie i poprawy jakości danych przekazanych do NBP, scenariusz ten rekomendowano Radzie.
- 3) rozpoczęcie prac związanych z uczestnictwem i rozrachunkiem złotego w systemie CLS. Wyrażono pogląd, że wybór tego scenariusza mógłby nastąpić tylko w przypadku jednoznacznego, wyraźnego poparcia, udzielonego temu scenariuszowi przez Radę. Wyjaśniono, że rozpoczęcie procesu przygotowawczego musiałoby być poprzedzone odpowiednią decyzją Zarządu NBP. Zgodnie z informacją uzyskaną od przedstawicieli CLS, prace przygotowawcze trwałyby około 2 lat.

Poinformowano, że NBP zwrócił się do Komisji Nadzoru Finansowego (KNF) o opinię w przedmiotowej sprawie, ale dotychczas nie otrzymał jeszcze odpowiedzi.

W dyskusji wyrażono jednogłośnie poparcie dla scenariusza rekomendowanego.

Przedstawiciel ZBP wspomniał o spotkaniach przedstawicieli CLS z polskimi bankami i planowanych przez CLS warsztatach, które powinny poszerzyć wiedzę banków na temat tego systemu i umożliwić sformułowanie bardziej klarownego stanowiska sektora bankowego wobec kwestii wprowadzenia złotego do rozrachunku w systemie CLS. Odnosząc się do ryzyka rozrachunku jako jednego z głównych zagadnień w badaniu ankietowym, wyraził on przypuszczenie, że skoro ankietowane banki, które w większości uczestniczą w rozrachunkach międzynarodowych, dotychczas nie zidentyfikowały tego ryzyka jako wymagającego monitorowania i zabezpieczania, to ryzyko to musi być niewielkie i dlatego dotychczas nie było przedmiotem głębszego zainteresowania banków. Przedstawiciel ZBP zadeklarował, że ZBP będzie uczestniczył w warsztatach organizowanych przez CLS, a w przypadku potrzeby i zainteresowania banków wewnątrzsektorowym porozumieniem w sprawie stanowiska na temat włączenia złotego do CLS stworzy odpowiednie ramy organizacyjne do tego celu w oparciu o grupy robocze, które działają w ZBP w obszarze systemu płatniczego. Przedstawiciel PKO BP S.A. poinformował o przychylnym stosunku reprezentowanego przez niego banku do kwestii wprowadzenia złotego do CLS. Wyjaśnił on, że po przeprowadzeniu odpowiednich analiz PKO BP S.A. nie zdecydowała się na pełnienie roli uczestnika rozrachunkowego głównie ze względu na opłatę związaną z tym rodzajem uczestnictwa, PKO BP S.A. mogłaby natomiast występować w roli trzeciej strony i dostawcy płynności. Wyraził on nadzieję, że planowane warsztaty, organizowane przez CLS, i następująca po nich wymiana poglądów powinny pozwolić na sformułowanie bardziej jednoznacznego niż dotychczas poglądu banków na sprawę wprowadzenia złotego do CLS.

Przedstawiciel KDPW S.A. wyraził pogląd, że obecność złotego w CLS ułatwiłaby KDPW S.A. i KDPW_CCP S.A. rozwiązywanie wielu kwestii związanych z rozliczaniem transakcji na derywatach z rynków OTC i wielowalutowością oraz ułatwiłoby korzystanie z płynności banku centralnego. Nawiązując do wskazanej we wprowadzeniu niedostatecznej wiedzy banków na temat CLS, zasugerował on celowość powołania stałej grupy roboczej składającej się z tych przedstawicieli banków, którzy we własnych instytucjach zajmują się przedmiotową tematyką. Zadaniem grupy byłoby określenie możliwości i potrzeb banków w kwestiach związanych z włączeniem złotego do CLS i z uczestnictwem w tym systemie.

Przewodniczący Rady poinformował, że NBP nie zamierza wywierać na banki presji w kwestii uczestnictwa w systemie CLS. Dodał, że banki muszą same ocenić, czy z punktu widzenia ich interesu biznesowego uczestnictwo to jest uzasadnione i opłacalne.

Rada omówiła wyniki analizy zasadności i możliwości uczestnictwa polskiego złotego w systemie CLS, przeprowadzonej przez Narodowy Bank Polski, poparła wnioski NBP dotyczące kontynuowania dalszych analiz i monitorowania potrzeb rynku związanych z ewentualnym uczestnictwem złotego i polskich banków w CLS oraz postanowiła wrócić do rozpatrywania tej sprawy na jednym z kolejnych posiedzeń.

Zasadność uczestnictwa polskiego złotego w systemie CLS z punktu widzenia sektora bankowego
Powyższy temat wprowadzono do porządku posiedzenia Rady w dniu 13 grudnia 2013 r., zgodnie z wnioskiem z dyskusji nad analizą zasadności i możliwości uczestnictwa polskiego złotego

w systemie CLS, przeprowadzoną na posiedzeniu Rady w dniu 30 września 2013 r. (por. wyżej). Przypomniano, że Rada uznała za zasadne kontynuowanie analiz w przedmiotowej dziedzinie. W związku z tym w okresie od 30 września do 13 grudnia 2013 r. miały miejsce następujące działania:

- zgodnie z propozycją zgłoszoną na wyżej wspomnianym posiedzeniu Rady, w ramach ZBP powstał Zespół Roboczy ds. Zasadności Uczestnictwa Złotego w Systemie CLS (zwany dalej Zespołem), którego zadaniem było wypracowanie stanowiska sektora bankowego w sprawie zasadności uczestnictwa złotego w systemie CLS,
- CLS zorganizował warsztaty, w których wzięło udział ponad 20 banków, KDPW S.A. i NBP. W warsztatach uczestniczyli ponadto przedstawiciele zagranicznych banków - uczestników rozrachunkowych w ramach CLS,
- odbyły się spotkania przedstawicieli CLS z poszczególnymi bankami.

Poinformowano, że Zespół odbył jedno spotkanie, podczas którego uczestniczący przedstawiciele banków stwierdzili, iż dokonanie rzetelnej oceny kosztów i korzyści banków z ewentualnego wprowadzenia złotego do CLS wymaga dodatkowego czasu. Jednocześnie podkreślili swoje zainteresowanie pogłębieniem wiedzy nt. CLS. Rezultaty prac zespołu pozwoliły ZBP rekomendować wprowadzenie złotego do systemu CLS. ZBP zadeklarował ponadto gotowość do monitorowania, wspólnie z NBP, organizacyjnych i technicznych przygotowań do włączenia złotego do systemu CLS. NBP otrzymał również opinię Komisji Nadzoru Finansowego (KNF) w kwestii uczestnictwa złotego w rozrachunku w systemie CLS. W opinii tej KNF, biorąc pod uwagę wytyczne Komitetu Bazylejskiego, promujące stosowanie w rozliczeniach transakcji wymiany walutowej mechanizmu *Payment versus Payment (PvP)*, wykorzystywanego m. in. w systemie CLS, uznał za zasadne włączenie złotego do rozrachunku w tym systemie, mając na względzie warunki wykonalności zawarty w wytycznych. Ponadto w powyższej opinii KNF wskazał na konieczność rozważenia przedmiotowej kwestii w kontekście wszystkich kryteriów zawartych w ww. wytycznych, w tym dążenia do rozliczania jak największej liczby transakcji z wykorzystaniem mechanizmu PvP, i innych względów systemowych, m. in. wpływu włączenia złotego do rozrachunku w systemie CLS na bezpieczeństwo i stabilność finansową polskiego systemu bankowego. Powyższe opinie, a zwłaszcza rekomendacja ZBP, skłoniły Departament Systemu Płatniczego NBP (DSP) do przedstawienia propozycji, aby kontynuowanie prac zmierzających do podjęcia przez Zarząd NBP decyzji w sprawie ewentualnego włączenia złotego do rozrachunku w systemie CLS miało miejsce w NBP. W przypadku, gdyby była ona pozytywna, NBP, we współpracy z sektorem bankowym i CLS, musiałby podjąć szereg działań, aby wprowadzić ją w życie. Przypomniano, iż podczas spotkania Zespołu przedstawiciele banków sygnalizowali potrzebę uzyskania dodatkowego czasu na przeanalizowanie kosztów i korzyści związanych z ewentualnym włączeniem złotego do rozrachunku w systemie CLS. Wyrażono pogląd, że prace w tej dziedzinie powinny być kontynuowane przez Zespół, a także w ramach NBP. Ich wyniki będą miały zasadnicze znaczenie z punktu widzenia decyzji Zarządu NBP w przedmiotowej kwestii. Poinformowano, że harmonogram przygotowania kolejnej waluty do włączenia do rozrachunku w systemie CLS obejmuje zwykle, wg informacji uzyskanych z CLS, 1,5 - 2 lata. Oznacza to, że podjęcie odpowiedniej decyzji obecnie skutkowałoby zakończeniem prac przewidzianych w harmonogramie w połowie 2015 r. W konkluzji zwrócono się do Rady

z wnioskiem o przekazanie przedmiotowej kwestii do rozpatrzenia Zarządowi NBP. Zaznaczono, że w przypadku pozytywnej decyzji Zarządu w sprawie włączenia złotego do rozrachunku w systemie CLS niezbędne będzie podjęcie przez NBP wspólnie z CLS i sektorem bankowym dalszych działań mających na celu osiągnięcie powyższego celu.

W dyskusji Przewodniczący Rady zauważył, że głównym beneficjentem włączenia złotego do rozrachunku w systemie CLS byłby sektor bankowy. Nawiązując do rekomendacji ZBP, przypomniał on stanowisko Zespołu, zgodnie z którym banki miały zbyt mało czasu na dokonanie rzetelnej oceny kosztów i korzyści z przyjęcia przedmiotowego rozwiązania i przeprowadzenie szczegółowej analizy ryzyka. Na tym tle wyraził on pogląd, że bez jednoznacznego stanowiska sektora bankowego, popartego wynikami wyżej wspomnianych, dokładnych analiz nie jest możliwe rozpatrywanie przez Zarząd NBP kwestii włączenia złotego do rozrachunku w systemie CLS. Poinformował, że NBP, podobnie jak KNF, generalnie popiera ideę włączenia złotego do rozrachunku w systemie CLS. Jednocześnie podkreślił, że banki, jako odpowiedzialne za zarządzanie własnym ryzykiem związanym z przyjęciem przedmiotowego rozwiązania, powinny zająć jednoznaczne stanowisko w przedmiotowej kwestii. Przewodniczący Rady dodał, że takie stanowisko jest warunkiem koniecznym do tego, aby NBP, jako odpowiedzialny za stabilność systemową, mógł podjąć odpowiednią decyzję w przedmiotowej sprawie i zaproponował, aby zostało ono, po dokonaniu odpowiednich analiz, wypracowane przez Zespół. Przedstawiciel ZBP zadeklarował, że sektor bankowy przeprowadzi wymagane analizy. Jednocześnie zwrócił się on do NBP z zapytaniem, czy NBP podziela opinię wyrażoną przez KNF. Zaznaczył, że z punktu widzenia sektora bankowego niezbędne jest poznanie stanowisk w kwestii zasadności włączenia złotego do rozrachunku w systemie CLS tych instytucji, które pełnią kluczową rolę w systemie nadzoru nad stabilnością rynku finansowego.

Odnosząc się do powyższego zapytania, Przewodniczący Rady wyraził pogląd, że NBP może przedstawić swoją opinię, jednak nie będzie ona obejmowała tych wszystkich obszarów, które są niezbędne do podjęcia stosownej decyzji. Wyjaśnił, że może to być opinia ogólna, ograniczona do obszarów, za które NBP ponosi odpowiedzialność, a NBP skoncentruje się w niej na tych elementach, co do których NBP ma obecnie pewność. Do wydania decyzji przez Zarząd NBP potrzebna będzie natomiast znajomość stanowiska banków, przede wszystkim w kontekście ryzyka i kosztów. Uznał on za niewskazane tworzenie wrażenia, że NBP i KNF narzucają rozwiązania bankom, które nie są w pełni przekonane o potrzebie ich przyjmowania. W dalszej części dyskusji Przewodniczący Rady zadeklarował, że NBP na początku 2014 r. przygotuje i przedstawi ZBP opinię w przedmiotowej kwestii w aspekcie roli banku centralnego w systemie finansowym. Zaproponował on, aby następnie Zespół w czasie, który okaże się z ich punktu widzenia niezbędny, przeprowadził odpowiednie analizy, wypracował i przedstawił stanowisko sektora bankowego Radzie, która na tej podstawie podejmie odpowiednią decyzję w kwestii przedłożenia Zarządowi NBP do rozpatrzenia sprawy włączenia złotego do rozrachunku w systemie CLS. W wyniku dyskusji ustalono, że niezbędne analizy zostaną przeprowadzone przez Zespół w ciągu 4 miesięcy liczonych od dnia otrzymania przez ZBP opinii NBP.

W dalszej dyskusji skoncentrowano się na przedmiocie analiz, które powinny przeprowadzić banki. Przedstawiciel NBP przypomniał, że na posiedzeniu Rady w dniu 30 września 2013 r.,

w ramach omawiania tematyki dotyczącej włączenia złotego do rozrachunku w systemie CLS, Departament Systemu Finansowego NBP poinformował, iż NBP nie może przeprowadzić części niezbędnych analiz, ponieważ nie dysponuje odpowiednimi danymi, będącymi wyłącznie z posiadaniu poszczególnych banków. Zaliczono do nich dokonanie oceny koncentracji ryzyka kredytowego wynikającego z rozrachunku transakcji wymiany walut oraz ryzyka prawnego. Dotyczy to w szczególności tych polskich banków, które zamierzałyby korzystać z usług świadczonych w ramach CLS jako *third party*, a takich banków wśród zainteresowanych jest obecnie większość. Przedstawiciel NBP wyjaśnił, że z punktu widzenia możliwości wydania przez NBP opinii zawierającej ocenę wpływu wprowadzenia złotego do rozrachunku w systemie CLS na stabilność polskiego systemu finansowego kwestia koncentracji ryzyka kredytowego jest sprawą kluczową. Zaznaczył on, że na zasadność sporządzenia ww. opinii wskazała również w swojej opinii KNF. Na tym tle zaapelował on do ZBP, aby w ramach Zespołu te banki, które opowiedziały się za wprowadzeniem złotego do rozrachunku w systemie CLS, dokonały, oprócz oceny kosztów, także oceny koncentracji ryzyka kredytowego. Nawiązując do powyższej prośby, przedstawiciel ZBP zwrócił się do NBP o wskazanie kwestii, które banki powinny wyjaśnić, i pytań, na które powinny odpowiedzieć, aby umożliwić NBP sformułowanie stosownej opinii.

W wyniku dyskusji ustalono, że po upływie 4 miesięcy od daty otrzymania przez ZBP opinii NBP w sprawie wpływu włączenia złotego na stabilność polskiego systemu finansowego ZBP przedstawi stanowisko sektora bankowego w sprawie zasadności przyjęcia przedmiotowego rozwiązania. Zakres analiz do przeprowadzenia przez banki i ewentualnie konkretne pytania, na które powinny one odpowiedzieć, zostaną ustalone w trybie roboczym. Stanowisko Zespołu zostanie przedstawione Radzie i łącznie z wynikami odpowiednich analiz przeprowadzonych przez NBP będzie stanowiło podstawę do wystąpienia do Zarządu NBP w celu podjęcia stosownej decyzji w przedmiotowej sprawie.

Rada przedyskutowała zasadność uczestnictwa polskiego złotego w systemie CLS z punktu widzenia sektora bankowego. Rada zwróciła się do Narodowego Banku Polskiego o przedstawienie opinii na temat wpływu ewentualnego wprowadzenia złotego do rozrachunku w systemie CLS na krajowy system finansowy oraz do Związku Banków Polskich o szczegółową ocenę kosztów i korzyści wynikających dla banków z powyższego wprowadzenia złotego do CLS oraz analizę związanego z tym ryzyka.

Ocena efektywności programów organizacji kartowych

Ocenę efektywności programów organizacji kartowych, sporządzoną przez Komitet Agentów Rozliczeniowych (KAR), przedstawił KAR na posiedzeniu Rady w dniu 24 czerwca 2013 r. Poinformowano, że KAR został poproszony przez Radę o sporządzenie oceny efektywności programów *Kartą VISA zapłacisz wszędzie* organizacji VISA i *Innovation for Poland* organizacji MasterCard z punktu widzenia agentów rozliczeniowych jako środowiska najbliższego środowisku akceptantów. Scharakteryzowano oba programy, podając ich główne cele, terminy i sposób ich wprowadzenia, sposób finansowania i beneficjentów. Przechodząc do omówienia oceny, poinformowano, że ocena została dokonana całościowo, tj. dla obu programów łącznie, bowiem oba programy mają wpływ na rynek akceptacji kart płatniczych. Wspomniano o tym, że choć każdy z programów jest dedykowany innej grupie podmiotów, to konsekwencje

finansowe obu ponoszą agenci rozliczeniowi. Zwrócono uwagę na fakt, że sformułowany w ocenie wniosek, iż teoretycznie w wyniku realizacji programów rynek akceptacji powinien uzyskać dofinansowanie zmniejszone w stosunku do zakładanego, jest trudny do zweryfikowania z powodu braku danych na temat faktycznego dofinansowania udzielonego w kolejnych latach przez organizację VISA i o opłatach ponoszonych przez agentów rozliczeniowych w związku z programem organizacji MasterCard. W związku z brakiem szczegółowych danych finansowych od organizacji, dotyczących poszczególnych okresów obowiązywania programów, do analizy przyjęto wartości uśrednione. Podano założenia przyjęte przy dokonywaniu oceny, dotyczące uśrednionych wartości ceny zakupu nowego terminala brutto, miesięcznej wartości transakcji w nowo zainstalowanym terminalu, średniej wysokości opłaty *interchange* i średniej wartości marży agenta rozliczeniowego. Poinformowano, że teoretycznie szacowany wzrost liczby terminali na polskim rynku został potwierdzony w praktyce przez oficjalne dane podawane przez NBP. Uzyskano zatem praktyczne potwierdzenie szacowanego, teoretycznego wpływu finansowych aspektów programów na rynek polski. Wyjaśnił, że przeprowadzono symulację przyrostu liczby terminali na rynku w sytuacji obowiązywania wyłącznie programu wspierania rozwoju rynku akceptacji. Jej wyniki porównano z wynikami symulacji efektów funkcjonowania obu programów łącznie. Obie symulacje przeprowadzono dla tego samego pięcioletniego okresu. Powyższe porównanie doprowadziło do wniosku, że funkcjonowanie na rynku obu programów będzie skutkowało niezainstalowaniem w wyżej wspomnianym okresie ponad 83 tys. terminali, co pociągnie za sobą odpowiednie obniżenie wartości transakcji kartowych oraz obniżenie przychodów wydawców kart płatniczych z tytułu niepobranej marży od przeprowadzonych transakcji. Uznano, iż zgodnie z wynikami przeprowadzonej oceny, można stwierdzić, że wprowadzenie ocenianych programów nie miało finalnie znaczącego skutku dla rynku kart płatniczych. Przedstawiono następujące dalsze wnioski, wynikające z przeprowadzonej oceny:

- Z punktu widzenia procentowego przyrostu liczby terminali tylko pierwszy rok funkcjonowania programu VISA można ocenić pozytywnie, w kolejnych latach nastąpił regres.
- Hipoteza, iż środki uzyskiwane przez agentów rozliczeniowych z programu organizacji VISA były znacznie niższe niż kwota pobierana przez MasterCard w ramach programu tej organizacji, wymaga zweryfikowania. Przedstawiciel KAR zwrócił się do Rady z wnioskiem o zobowiązanie organizacji VISA do przekazania niezbędnych danych.
- Funkcjonowanie obu programów powoduje nierówne traktowanie poszczególnych agentów rozliczeniowych.
- Dysponowanie znaczącymi środkami przez wzajemnie konkurujące organizacje prowadzi do nieprawidłowej sytuacji, w której głównym celem jest przekonanie banków do wydawania kart jednej z organizacji, niezależnie od kosztów takiego podejścia.

W dyskusji Przewodniczący Rady przypomniał, że potrzeba oceny programów organizacji kartowych VISA i MasterCard była ściśle związana z rozważaniami na temat poziomu, do którego, z punktu widzenia wszystkich interesariuszy, możliwe było obniżenie opłaty *interchange*. Poinformował on, że kwestia wysokości opłaty *interchange* zostanie niebawem rozwiązana na drodze regulacyjnej, przestając być przesłanką do oceny efektywności programów organizacji kartowych. Jego zdaniem, w świetle braku odpowiednich danych do dokonania przez

KAR oceny efektywności funkcjonowania programów można albo zwrócić się do organizacji kartowych o przekazanie potrzebnych danych, albo zakończyć dyskusję nad oceną przedmiotowych programów. Zwrócił się on do uczestników posiedzenia z prośbą o opinię w tej sprawie.

Przedstawiciel VISA negatywnie wypowiedział się na temat przedstawionej oceny. Jego zdaniem, ocena obu programów łącznie, dokonana przez beneficjentów jednego z nich, jest kuriozalna, obarczona błędami logicznymi i nie do zaakceptowania. Z ww. powodów VISA nie ma woli przekazania żadnych dodatkowych danych do ewentualnego uzupełnienia oceny.

Przedstawiciel NBP poparł postawiony przez VISA zarzut, dotyczący dokonania oceny obu programów łącznie. Ponadto, jego zdaniem, ze sformułowania wniosków zdaje się wynikać, że gdyby obu programów nie było, to rynek kart płatniczych funkcjonowałby lepiej. Za mankament przedstawionego materiału uznał on brak oceny stanu rozwoju rynku w przypadku, gdyby programy organizacji VISA i MasterCard nie zostały wdrożone. Ponadto, poinformował o wątpliwościach, związanych z niektórymi wyliczeniami zawartymi w materiale. Poparł on propozycję Przewodniczącego Rady, dotyczącą niekontynuowania przez Radę prac związanych z oceną programów organizacji kartowych.

Rada zapoznała się z oceną efektywności programów organizacji kartowych VISA *Kartą VISA zapłacisz wszędzie* i MasterCard *Innovation for Poland*, sporządzoną przez Komitet Agentów Rozliczeniowych przy Związku Banków Polskich.

Funkcjonujące na rynku schematy niekartowych płatności bezgotówkowych

Informację na powyższy temat przedstawiono na posiedzeniu Rady w dniu 13 grudnia 2013 r. Poinformowano, że w ciągu ostatniego roku na polskim rynku pojawiło się kilka systemów, dzięki którym znacznie poszerzył się zakres opcji dostępnych dla przeciętnego użytkownika bezgotówkowych instrumentów płatniczych. Niekartowy schemat płatności bezgotówkowych zdefiniowano jako system powiązań pomiędzy operatorem, użytkownikami instrumentów płatniczych i akceptantami, w ramach którego obowiązują jednolite zasady realizacji transakcji z użyciem elektronicznych, bezgotówkowych instrumentów płatniczych innych niż fizyczne karty płatnicze i ich fizyczne substytuty. Dokonano podziału schematów na podstawie dwóch kryteriów: dominującego źródła pieniądza (rachunek przedpłacony bądź pieniądz elektroniczny, rachunek bankowy, zdematerializowane karty płatnicze (np. MasterCard Mobile i płatności mobilne NFC), direct carrier billing, schematy hybrydowe) oraz zakresu działania schematu (uniwersalne, tj. obsługujące płatności internetowe i płatności w fizycznych punktach handlowo-usługowych, skupiające się na płatnościach lokalnych (np. iKasa), koncentrujące się na płatnościach zdalnych w handlu internetowym i mobilnym oraz skupiające się na niszach rynkowych w płatnościach zdalnych innego typu, np. obsługujące mikropłatności związane z komunikacją miejską, parkingami itp.). Poinformowano, że schematy uniwersalne odtwarzają większość funkcjonalności schematów kartowych, przy czym korzystają obecnie w Polsce z innego źródła pieniądza, tj. z rachunku bankowego i pieniądza elektronicznego. Przykładami takich schematów są IKO i PeoPay. Scharakteryzowano te schematy, koncentrując się na ich wspólnych cechach. Zaznaczono, że korzystają one z istniejącej infrastruktury POS i działających na rynku agentów rozliczeniowych, co sprawia, że obecnie w znacznej mierze sieć akceptacji kart

płatniczych i nowych schematów niekartowych pokrywa się. Zwrócono uwagę na dodatkowe funkcje schematów, tj. na możliwość dokonywania płatności *person to person* oraz możliwość udostępniania czeków. Funkcje te nie są dostępne w schematach kartowych. Następnie omówiono schematy PeoPay oraz iKasa, dokonując ich oceny w aspekcie rozwoju obrotu bezgotówkowego. Za drugą, obok płatności uniwersalnych, grupę schematów istotnych na polskim rynku uznano schematy bazujące na kartach płatniczych, przenoszące fizyczną kartę w kontekst mobilny. W schematach tych korzysta się z kart umieszczanych w urządzeniach mobilnych, a do komunikacji wykorzystuje się technologię NFC, w związku z tym sieć akceptacji jest taka sama jak sieć akceptacji zbliżeniowych kart płatniczych w fizycznej postaci. Poinformowano, że obecnie na polskim rynku funkcjonują dwa takie schematy: Orange Cash i T-Mobile MyWallet, i krótko omówiono ich podstawowe cechy. Przechodząc do wyspecjalizowanych schematów niekartowych płatności bezgotówkowych, podkreślono, że nie podejmują one bezpośredniej konkurencji ze schematami kartowymi, choć rozpoczynały funkcjonowanie jako schematy uniwersalne i z założenia miały być alternatywą dla płatności kartowych, jednak z czasem wyspecjalizowały się w obsłudze nisz rynkowych. Zaliczono do nich SkyCash i mPay. Mają one, w porównaniu z pozostałymi schematami, dłuższy okres funkcjonowania na rynku. Zauważono duże zróżnicowanie modeli biznesowych tego typu schematów, począwszy od instytucji płatniczych, które pełnią wszystkie funkcje związane z rozrachunkiem transakcji aż po podmioty pełniące rolę wyłącznie pośrednika i współpracujące tylko z agentami rozliczeniowymi, same obsługując tylko kwestie dotyczące technologii informatycznych. Skala działania tej grupy schematów jest jednak relatywnie niewielka. Do najważniejszych wyzwań dla schematów uniwersalnych zaliczono:

- zbudowanie skali działania pozwalającej na osiągnięcie progu opłacalności, czemu nie sprzyja rozdrobnienie tego rynku. W tym obszarze spodziewane są znaczące zmiany.
- spadek opłat interchange, jak się przypuszcza, będzie miał istotny wpływ zarówno na mobilne portfele NFC, jak i na schematy niekartowe konkurujące ze schematami kartowymi. Prawdopodobnie będzie on czynnikiem, który wymusi dostosowanie poziomu opłat do nowych, niższych poziomów narzuconych schematom kartowym. W przypadku modelu NFC spadek opłat interchange obniży przychody banków wydawców, przy jednoczesnym utrzymaniu kosztów na poziomie podobnym do obecnego, zatem może mieć negatywny wpływ na chęć udziału wydawców w tego rodzaju schematach.
- wejście nowych podmiotów na rynek, zapowiadane przez co najmniej dwa podmioty, które zakładają budowę zupełnie nowej sieci akceptacji, co jest przyczyną niskiej oceny ich szans powodzenia. Ponadto, istnieją podmioty o międzynarodowym zasięgu działania, np. firma PayPal, które, wychodząc poza swoje dotychczasowe specjalizacje płatności on-line, pojawiają się już na rynkach europejskich.

Poinformowano o przygotowywanych rekomendacjach dotyczących regulacji płatności mobilnych. Wyjaśniono, że Europejskie Forum ds. Bezpieczeństwa Płatności Detalicznych (SecuRe Pay) przygotowało zalecenia dotyczące płatności mobilnych. W zaleceniach tych narzuca się dwustopniową autentykację. Obecnie nie jest jasne, czy spełnienie tych zaleceń nie będzie wymagało wprowadzenia zmian także w sposobie komunikowania się użytkownika z aplikacją.

W konkluzji stwierdzono, że ze względu na bardzo wczesny etap rozwoju schematów płatności niekartowych na polskim rynku i ze względu na gwałtowne zachodzące na nim zmiany wydaje się zasadne dokonanie ponownego przeglądu przedmiotowego rynku w ciągu najbliższych kilku lat. Wyżej wspomniany przegląd pozwoliłby precyzyjnie zdefiniować miejsce schematów płatności niekartowych w obrocie bezgotówkowym i ich rolę dla rozwoju tego obrotu. Za istotne uznano ponadto gromadzenie cyklicznej informacji o podmiotach działających na rynku, w tym o ich sieci akceptacji, liczbie aktywnych użytkowników i wartości dokonywanych transakcji, podobnie jak się to czyni w przypadku schematów kartowych.

W dyskusji przedstawiciel NBP przypomniał, że potrzeba dokonania przedmiotowej analizy została zgłoszona na posiedzeniu Rady w marcu 2013 r. Poinformował, że została ona przeprowadzona na zlecenie NBP przez eksperta zewnętrznego. Dodał, że prezentowany materiał, dotyczący systemów niekartowych funkcjonujących w Polsce, zostanie w najbliższej przyszłości rozszerzony o analizę podobnych systemów działających na świecie. Odnosząc się do systemów płatności niekartowych w Polsce, przedstawiciel NBP wyraził nadzieję na stworzenie lokalnego standardu, który może stać się alternatywną formą płatności bezgotówkowych w stosunku do „tradycyjnych” form płatności kartowych. W imieniu NBP zadeklarował on monitorowanie rozwoju przedmiotowego rynku poprzez zbieranie odpowiednich danych statystycznych oraz poprzez nadzór systemowy sprawowany przez bank centralny, jeżeli takie schematy przekształcą się w system płatności, który będzie oferowany przez grupę banków, wyposażony w mechanizmy rozliczania i rozrachunku transakcji, a jego uruchomienie i prowadzenie będzie wymagało uzyskania przez podmiot prowadzący system uzyskania odpowiedniej zgody Prezesa NBP.

W dalszej części dyskusji, w komentarzu do kwestii wzajemnej kompatybilności działających w Polsce schematów płatności niekartowych, wyrażono pogląd, że obecnie przedmiotowy rynek jest pofragmentowany. Do czynników integrujących zaliczył on inicjatywę MasterCard Mobile, która pozwala zarejestrować karty płatnicze jako źródło pieniądza u jednego *service managera* i wykorzystać te karty także w innych aplikacjach płatniczych, choć dotyczy to aplikacji wyspecjalizowanych i płatności przede wszystkim zdalnych. W sferze płatności fizycznych w punktach handlowo-usługowych inicjatywa, której zadaniem będzie integracja rynku, jest w bardzo wczesnym stadium rozwoju i obecnie jej ewentualne efekty nie są widoczne. Ponadto zauważono możliwość interoperacyjności schematów, czego przykładem jest sieć „Biedronka”, w której akceptowane są płatności z wykorzystaniem PeoPay oraz iKasa.

W dyskusji zgłoszono postulat wypracowania poglądu na temat optymalizowania przedmiotowych rozwiązań pod kątem ich integracji i standaryzacji. Wyrażono pogląd, że jeśli przyszłe analizy wskażą na zasadność udzielenia wsparcia inicjatywom uznanym za wiodące, wówczas, w imię dążenia do integracji i standaryzacji rynku, należałoby takiego wsparcia udzielić. Podkreślono znaczenie wcześniejszej znajomości oczekiwań władz regulacyjnych z punktu widzenia możliwości realizacji określonej inicjatywy. Zaznaczono rolę mechanizmów rynkowych w procesie selekcji pojawiających się rozwiązań. Sceptycznie odniesiono się do wczesnej ingerencji czynnika nadzorczego – regulacyjnego w rozwój przedmiotowego rynku. Przedstawiciel UKNF poinformował, że Urząd obserwuje eliminację podmiotów z rynku w procesie licencyjnym. Wyjaśnił on, że istnieją podmioty, nawet posiadające już licencję, które nie podjęły działalności lub

ją zamknęły, bowiem nie były w stanie utrzymać się na rynku ze względów organizacyjno - finansowych.

Przewodniczący Rady zadeklarował, że NBP podejmie się rekomendowanej w przedstawionym materiale roli podmiotu gromadzącego odpowiednie informacje i dane do przeprowadzania analiz. Rada będzie informowana o wynikach tych prac i zapoznawana z najnowszymi zdarzeniami na przedmiotowym rynku.

Rada zapoznała się z ekspertyzą na temat funkcjonujących na rynku schematów niekartowych płatności bezgotówkowych.

Informacja o zmianie aplikacji użytkownika ELIXIR-OK i EuroELIXIR-OK

Informację na powyższy temat przedstawiła KIR S.A. na posiedzeniu Rady w dniu 13 grudnia 2013 r. Poinformowano, że temat dotyczy aplikacji oddziałowej systemów ELIXIR i EuroELIXIR. Wyjaśniono, że zmiana jest gruntowna i dotyczy modeli funkcjonowania aplikacji. KIR S.A. przewiduje dwa takie modele: po stronie banku oraz zlokalizowane w KIR S.A. Planowane zmiany dotyczą banków w różnym stopniu dlatego, że obecnie część banków korzysta z aplikacji dostarczanej przez KIR S.A., natomiast część banków wykorzystuje inne rozwiązania, w szczególności własne. W związku z wprowadzeniem przedmiotowych zmian każdy z banków będzie musiał dokonać odpowiednich modyfikacji. Jeśli bank korzysta z aplikacji KIR S.A., to zmiany będą dotyczyły interfejsu między systemem centralnym a aplikacją KIR S.A. W przypadku wykorzystywania aplikacji własnej potrzebne będzie zbudowanie nowej aplikacji zgodnie z nową specyfikacją. Za drugi istotny element uznano udostępnianie bankom na stronie internetowej KIR S.A. pełnej informacji związanej z migracją. Wyjaśniono, że przy okazji wprowadzanych gruntownych zmian uwzględniono wiele postulatów zgłaszanych przez banki pod adresem aplikacji oddziałowej, m. in. rozwiązano kwestię wycofywania transakcji i śledzenia duplikatów. Wyrażono pogląd, że dzięki zastosowaniu takiego rozwiązania zwiększy się elastyczność w wycofywaniu z rozliczeń zarówno bloków, jak i pojedynczych transakcji. Poinformowano, że zgodnie z założeniami projekt ma się zakończyć w styczniu 2015 roku.

Rada zapoznała się z informacją KIR S.A. o zmianie aplikacji użytkownika ELIXIR-OK i EuroELIXIR-OK.

2.2.3. Opinie Rady na temat opracowań przeznaczonych do przedłożenia Zarządowi NBP

Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2012 r.

Na posiedzeniu w dniu 21 marca 2013 r. Rada zapoznała się z oceną funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2012 r. i pozytywnie ją zaopiniowała.

Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2013 r.

Na posiedzeniu w dniu 30 września 2013 r. Rada zapoznała się z oceną funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2013 r. i pozytywnie ją zaopiniowała.

3. Podsumowanie

W 2013 roku Rada prowadziła działalność odpowiadającą zakresowi jej zadań, określone w *Uchwale Nr 14/98 Zarządu NBP z dnia 1998 r. w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego*.

W omawianym okresie, podczas pięciu posiedzeń, Rada rozpatrzyła 41 tematów, w tym 34 spośród 38 tematów zawartych w *Rocznym planie pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2011 r.* i 7 tematów dodatkowych, nieujętych w *Planie*.

Materiały do dyskusji zostały opracowane przez NBP, ZBP, UKNF, KIR S.A. KDPW S.A., Komitet Agentów Rozliczeniowych i ekspertów zewnętrznych: p. Michała Kisiela z Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu oraz p. dr Edytę Rutkowską-Tomaszewską z Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego i p. Agnieszkę Cenzartowicz z firmy Partner, SD&Partners Sp. z o.o.

W roku sprawozdawczym w działalności Rady zdecydowanie dominowały zagadnienia związane z usprawnianiem obrotu płatniczego, a wśród nich zagadnienia związane z rynkiem kart płatniczych. Za szczególnie ważne należy uznać prowadzone z inicjatywy Zarządu NBP pod auspicjami Rady prace nad rekomendacjami dotyczącymi bezpieczeństwa kart zbliżeniowych z punktu widzenia ich posiadaczy, których efektem było przyjęcie opracowanych rekomendacji przez Radę.

W obszarze związanym z usprawnianiem obrotu płatniczego tematyką o znaczeniu systemowym były również zagadnienia związane z zasadnością uczestnictwa złotego w systemie CLS.

Istotne były także zagadnienia dotyczące włączania się polskiego systemu płatniczego do jednolitego obszaru płatniczego Unii Europejskiej. W tym kontekście na szczególną uwagę zasługuje tematyka związana z projektem *Dyrektywy w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego oraz zmieniającej dyrektywy 2002/65/WE, 2013/36/UE i 2009/110/WE i uchylającej dyrektywę 2007/64/WE* oraz z przygotowaniem do implementacji usług CCP dla rynku OTC, realizowanych przez KDPW S.A.

Podobnie jak w latach ubiegłych, Rada stanowiła forum wymiany informacji, poglądów i opinii w sprawach istotnych dla funkcjonowania polskiego systemu płatniczego. W powyższych kwestiach Rada wypracowywała wspólne opinie, stanowiska, rekomendacje i wnioski oraz

inicjowała działania niezbędne do realizacji uzgodnionych i przyjętych propozycji, pełniąc rolę koordynatora działań Narodowego Banku Polskiego, Związku Banków Polskich oraz innych podmiotów - uczestników polskiego systemu płatniczego.

Rada ds. Systemu Płatniczego zwraca się do Zarządu Narodowego Banku Polskiego z wnioskiem o przyjęcie niniejszego sprawozdania.

Piotr Wiesiołek
Pierwszy Zastępca Prezesa
Narodowego Banku Polskiego

Załącznik nr 1

**Członkowie Rady ds. Systemu Płatniczego oraz osoby zastępujące członków Rady
w 2013 roku**

1.	Piotr Wiesiołek	Przewodniczący Rady, Wiceprezes NBP – Pierwszy Zastępca Prezesa NBP
2.	Krzysztof Pietraszkiewicz	Wiceprzewodniczący Rady, Prezes Zarządu Związku Banków Polskich
3.	Piotr Alicki	Zastępujący Członka Rady, Wiceprezes Zarządu Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego S.A.
4.	Jacek Bartkiewicz <i>(do 31.03.2013 r.)</i>	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku Gospodarki Żywnościowej S.A.
5.	Janusz Diemko	Członek Rady, Prezes Zarządu First Data Polska S.A.
6.	Geert Embrechts <i>(od 24.07.2013 r. do 16.09.2013 r.)</i>	Członek Rady, p.o. Prezesa Zarządu Banku Gospodarki Żywnościowej S.A.
7.	Richard Gaskin	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku BPH S.A.
8.	Mieczysław Groszek	Zastępujący Członka Rady, Wiceprezes Zarządu Związku Banków Polskich . <i>(upoważnienie jednorazowe na posiedzenie Rady w dniu 30.09.2013 r.)</i>
9.	Zbigniew Jagiełło	Członek Rady, Prezes Zarządu Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego S.A.
10.	Andrzej Jakubiak	Członek Rady, Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego
11.	Jerzy Józkowiak	Członek Rady, Prezes Zarządu Poczty Polskiej S.A.
12.	Wojciech Kowalczyk <i>(od 4.07.2013 r.)</i>	Członek Rady, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów
13.	Wojciech Kwaśniak	Zastępujący Członka Rady, Zastępca Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego
14.	Luigi Lovaglio	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku Polska Kasa Opieki S.A.
15.	Kazimierz Małecki	Członek Rady, Prezes Zarządu Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A.
16.	Monika Nachyła <i>(od 1.04.2013 r. do 24.07.2013 r.)</i>	Członek Rady, p.o. Prezesa Zarządu Banku Gospodarki Żywnościowej S.A.
17.	Sławomir Panasiuk	Zastępujący Członka Rady, Wiceprezes Zarządu Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A. <i>(upoważnienie jednorazowe na posiedzenie Rady w dniu 24.06.2013 r.)</i>
18.	Tomasz Pasikowski	Zastępujący Członka Rady, Dyrektor ds. Operacji i Bezpieczeństwa, mBank S.A.

19.	Piotr Piłat <i>(od 4.07.2013 r.)</i>	Zastępujący Członka Rady, Dyrektor Departamentu Rozwoju Rynku Finansowego w Ministerstwie Finansów
20.	Iwona Sroka	Członek Rady, Prezes Zarządu Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A.
21.	Cezary Stypułkowski	Członek Rady, Prezes Zarządu mBanku S.A.
22.	Michał Szymański	Zastępujący Członka Rady, Wiceprezes Zarządu Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A. <i>(upoważnienie jednorazowe na posiedzenie Rady w dniu 24.06.2013 r.)</i>
23.	Jerzy Zań	Zastępujący Członka Rady, Dyrektor Zarządzający Banku BPH S.A.
24.	Adam Tochmański	Sekretarz Rady, Dyrektor Departamentu Systemu Płatniczego Narodowego Banku Polskiego
25.	Józef Wancer <i>(od 16.09.2013 r.)</i>	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku Gospodarki Żywnościowej S.A.

Załącznik nr 2

Roczny plan pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2013 r.

I. 21 marca

1. Sprawozdanie z działalności Rady ds. Systemu Płatniczego w 2012 r. (NBP) – **A**
2. Przyjęcie *Rocznego planu pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2013 r.* (NBP) – **A**
3. Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2012 r. (NBP) – **A**
4. Analiza zasadności zmniejszenia progów kwotowych dla transakcji gotówkowych dokonywanych pomiędzy podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą w Polsce (NBP) – **A**
5. Badania kosztów gotówki i bezgotówkowych instrumentów płatniczych przeprowadzone przez banki centralne Unii Europejskiej oraz założenia planowanego badania kosztów społecznych instrumentów płatniczych w Polsce (NBP) – **A**
6. Stanowisko Krajowej Grupy Użytkowników TARGET2 w sprawie pobierania opłat za pośredniczenie w przekazywaniu poleceń wypłaty podlegających PSD (ZBP) – **B**
7. Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w IV kwartale 2012 r. (NBP) – **B**
8. Informacja o kartach płatniczych – IV kwartał 2012 r. (NBP) – **B**
9. Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (czerwiec-grudzień 2012 r.) (NBP) – **B**
10. System zastrzegania kart płatniczych - informacja o projekcie (ZBP) – **B**
11. Cloud computing w sektorze finansowym - raport edukacyjny (ZBP) – **B**
12. Raport z badania akceptacji gotówki i kart płatniczych wśród polskich przedsiębiorców (dr Jakub Górka) - **B**

II. 24 czerwca

1. Program rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce (NBP) – **A**
2. Ocena efektywności programów organizacji kartowych (KAR-ZBP) – **A**
3. Informacja nt. uruchomienia systemu SORBNET2 (NBP) – **A**

4. Zapobieganie zdublowanym transakcjom uznaniowym (ZBP) – **A**
5. Analiza produktu cash back, jako alternatywnego źródła dostępu do gotówki, i możliwości jego dalszego rozwoju w Polsce (NBP) – **A**
6. Ocena poziomu bezpieczeństwa kart zbliżeniowych z punktu widzenia ich posiadaczy (ZBP, KNF) – **A**
7. Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w I kwartale 2013 r. (NBP) – **B**
8. Informacja o kartach płatniczych – I kwartał 2013 r. (NBP) – **B**
9. Raport biometryczny v. 2,0 - raport edukacyjny (ZBP) – **B**
10. Dobre praktyki w sprawie obsługi osób niepełnosprawnych przez banki (ZBP) – **B**
11. Informacja nt. prac Europejskiego Forum ds. Bezpieczeństwa Płatności Detalicznych i sposobu wprowadzania jego rekomendacji na rynku polskim (NBP) – **B**

III. 30 września

1. Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2013 r. (NBP) – **A**
2. Krajowe systemy kartowe i schematy płatnicze w Unii Europejskiej oraz wnioski dla Polski (NBP) – **A**
3. Dyrektywa w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego i związane z nią plany sektora bankowego w Polsce (ZBP) – **A**
4. Analiza zasadności i możliwości uczestnictwa polskiego złotego w systemie CLS (NBP) – **A**
5. Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w II kwartale 2013 r. (NBP) – **B**
6. Informacja o kartach płatniczych – II kwartał 2013 r. (NBP) – **B**
7. Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (grudzień 2012 r. – czerwiec 2013 r.) (NBP) – **B**
8. Nowelizacja normy polecenie przelewu/wpłata gotówkowa (ZBP) – **B**
9. Raport "Identyfikacja i uwierzytelnienie tożsamości" - raport edukacyjny – **B**

IV. 16 grudnia

1. Informacja na temat funkcjonowania systemu rozliczeń derywatów OTC przy KDPW_CCP oraz wybranych inicjatyw grupy KDPW S.A. podnoszących jakość infrastruktury i bezpieczeństwo polskiego rynku finansowego (KDPW S.A.) – **A**
2. Analiza kosztów i opłat na rynku bankomatowym w Polsce i ich wpływu na rozwój obrotu bezgotówkowego (NBP) – **A**
3. Funkcjonujące na rynku schematy niekartowych płatności bezgotówkowych (NBP) – **A**
4. Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów UE za 2012 r. (NBP) – **A**
5. Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w III kwartale 2013 r. (NBP) – **B**
6. Informacja o kartach płatniczych – III kwartał 2013 r. (NBP) – **B**
7. Model funkcjonowania elektronicznej faktury w sektorze bankowym (ZBP) – **B**
8. Sprawozdanie z migracji SEPA w Polsce w 2013 r. (ZBP) – **B**

Warszawa, 30.09.2013 r.

Komunikat prasowy dotyczący rekomendacji Rady ds. Systemu Płatniczego w zakresie bezpieczeństwa kart zbliżeniowych z dnia 30 września 2013 r.

Rada ds. Systemu Płatniczego, organ opiniodawczo-doradczy przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego, na posiedzeniu w dniu 24 czerwca 2013 r., utworzyła grupę roboczą ds. przygotowania projektu rekomendacji w zakresie 3 podstawowych zagadnień związanych z bezpieczeństwem transakcji z wykorzystaniem kart zbliżeniowych:

1. ulepszenia procedur związanych z wydawaniem kart zbliżeniowych,
2. zwiększenia świadomości posiadaczy tych kart, w tym poprzez edukację, oraz
3. przeanalizowania podziału odpowiedzialności za transakcje nieautoryzowane między wydawcą karty zbliżeniowej a jej posiadaczem.

W toku prac grupa robocza zapoznała się z materiałami analitycznymi dotyczącymi funkcjonowania kart zbliżeniowych i przeanalizowała zagadnienia istotne z punktu widzenia posiadaczy takich kart, w tym dotyczące zapewnienia należytego poziomu bezpieczeństwa transakcji zbliżeniowych. W wyniku przeprowadzonych analiz grupa zaprezentowała Radzie ds. Systemu Płatniczego projekt rekomendacji, które Rada przyjęła na posiedzeniu w dniu 30 września 2013 r. Rekomendacje powyższe stanowią załącznik do niniejszego komunikatu.

Rekomendacje zawierają zestaw zaleceń związanych z wydawaniem, akceptowaniem i obsługą kart płatniczych z funkcją zbliżeniową, których wdrożenie przez wszystkie podmioty zaangażowane w te działania, zostało uznane za niezbędne dla zapewnienia stabilności i poczucia bezpieczeństwa wszystkich użytkowników obrotu bezgotówkowego. Realizacja tych rekomendacji powinna przełożyć się na podniesienie poziomu bezpieczeństwa odczuwanego przez posiadaczy tych kart i zwiększenie ich zaufania do tego instrumentu płatniczego, co w konsekwencji skutkować powinno dalszym rozwojem obrotu bezgotówkowego.

Rekomendacje Rady ds. Systemu Płatniczego w zakresie bezpieczeństwa kart zbliżeniowych

Rada ds. Systemu Płatniczego, na posiedzeniu w dniu 30 września 2013 r. przyjęła następujące rekomendacje w zakresie bezpieczeństwa kart zbliżeniowych:

1. Rekomendacje w zakresie ulepszenia procedur związanych z wydawaniem kart zbliżeniowych

1.1. Wydawca karty płatniczej powinien umożliwić klientowi wybór opcji korzystania z funkcji zbliżeniowej lub niekorzystania z niej. Zarówno wydawca, jak i klient powinien mieć możliwość zarządzania funkcjonalnością zbliżeniową poprzez wyłączenie/włączenie funkcjonalności zbliżeniowej. Wydawca karty płatniczej powinien udostępnić klientowi informację o możliwości wyłączenia tej funkcjonalności oraz o trybie i procedurze takiego wyłączenia.

1.2. W przypadku braku technicznych możliwości realizacji rekomendacji 1.1, wydawca powinien umożliwić klientowi posiadanie karty bez funkcji zbliżeniowej.

1.3. Klient, który otrzymał kartę z funkcjonalnością zbliżeniową, powinien zostać poinformowany przez wydawcę kart płatniczych:

- czym jest funkcjonalność zbliżeniowa;
- o sposobach identyfikowania kart wyposażonych w tę funkcjonalność i punktów, w których możliwe jest dokonywanie płatności zbliżeniowych;
- o sposobach aktywacji karty (np. w bankomacie, na infolinii, na stronie internetowej wydawcy);
- o ogólnych limitach transakcji dokonywanych bez konieczności podawania numeru PIN oraz potencjalnych miejsc dokonywania takich transakcji;
- o sytuacjach, kiedy Klient może spodziewać się wystąpienia konieczności potwierdzenia transakcji bezstykowej numerem PIN;
- o sposobach autoryzacji transakcji przez posiadacza;
- o bezpieczeństwie karty zbliżeniowej;
- o postępowaniu przy zgubieniu, utracie lub kradzieży karty.

Powyższe informacje powinny zostać przekazywane w sposób zapewniający pewność otrzymania ich przez klienta oraz powinny być zamieszczone zarówno na stronie internetowej wydawcy, jak i w placówkach wydawcy.

1.4. Karta zbliżeniowa wysyłana do klienta powinna być nieaktywna.

1.5. Wydawca karty płatniczej z funkcją zbliżeniową powinien poinformować klienta o tym, że korzystanie z funkcjonalności zbliżeniowej, może spowodować przekroczenie dostępnego salda rachunku, jak również o konieczności dołożenia przez niego należytej staranności w celu ograniczenia wystąpienia tego typu przekroczenia.

1.6. Wydawca powinien aktywnie zarządzać parametrami systemów w celu zminimalizowania ryzyka wystąpienia przekroczenia dostępnego salda rachunku karty i

ograniczenia wartości przekroczenia tego salda oraz ryzyka nieuprawnionego użycia karty. W razie wystąpienia takiego przekroczenia w wyniku użycia karty przez osobę nieuprawnioną po zastrzeżeniu karty przez uprawnionego klienta, wydawca powinien dążyć bez zbędnej zwłoki do zwrotu utraconych w ten sposób środków przez klienta.

2. Rekomendacje w zakresie zwiększenia świadomości posiadaczy kart z funkcją zbliżeniową, w tym poprzez edukację

2.1. Rola uczestników systemu płatniczego w promowaniu bezpieczeństwa kart zbliżeniowych:

2.1.1.Organizacje płatnicze – przygotowywanie i przeprowadzanie ogólnokrajowych kampanii informacyjnych i promocyjnych oraz zapewnianie bankom wydawcom i agentom rozliczeniowym, ustandaryzowanych materiałów do wykorzystania we własnej działalności; dodatkowo prowadzenie kampanii informacyjnych i edukacyjnych skierowanych do rynku. Stałe podnoszenie standardów bezpieczeństwa płatności zbliżeniowych.

2.1.2.Wydawcy kart płatniczych – udostępnianie klientom szczegółowych informacji o oferowanych kartach z funkcją zbliżeniową; informacje te będą dostępne w wielu kanałach komunikacji np. na dedykowanych stronach www oraz serwisie transakcyjnym, w korespondencji papierowej (wyciągi, karty) i mailowej, *call center*, bankomatach.

2.1.3.Agenci rozliczeniowi – udostępnianie akceptantom szczegółowych materiałów edukacyjnych dotyczących obsługi płatności zbliżeniowych.

2.1.4.ZBP– wypracowywanie „najlepszych praktyk” na bazie stosowanych przez banki praktyk obsługi klientów z kartą zbliżeniową, bieżącego komentowania zdarzeń i pojawiających się negatywnych opinii na temat bezpieczeństwa płatności zbliżeniowych.

2.1.5.Rada ds. Systemu Płatniczego oraz UKNF – wydawanie rekomendacji w celu ujednoczenia i podnoszenia standardów informacyjnych oraz informowanie rynku o bezpieczeństwie płatności zbliżeniowych i ich pozytywnym wpływie na rozwój obrotu bezgotówkowego.

2.2. Szczegółowa rola organizacji płatniczych w komunikacji z instytucjami członkowskimi, przedstawicielami rynku oraz dziennikarzami:

2.2.1.Przygotowanie materiałów edukacyjnych dla wydawców kart i agentów rozliczeniowych dotyczących zasad korzystania z płatności zbliżeniowych i aspektów bezpieczeństwa oraz zasad akceptacji płatności w kraju i za granicą.

2.2.2.Komunikacja aspektów bezpieczeństwa płatności bezgotówkowych w tym zbliżeniowych poprzez:

- informacje prasowe;
- udział w konferencjach branżowych;
- strony internetowe;
- prasa, telewizja śniadaniowa;
- e-learning dla pracowników banków i agentów rozliczeniowych.

2.2.3. Komunikacja do wydawców w zakresie niestandardowych zasad akceptacji kart zbliżeniowych oraz ryzyka z tym związanego lub rekomendowanych praktyk.

2.3. Szczegółowa rola wydawców kart zbliżeniowych:

2.3.1. Komunikacja wewnętrzna do pracowników banku:

- Przygotowanie pracowników oddziałów oraz Call Center do udzielania odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania klientów;
- Informacje udostępniane pracownikom na wewnętrznych stronach intranetowych.

2.3.2. Komunikacja skierowana do klienta powinna mieć na celu zbudowanie świadomości klientów w zakresie płatności zbliżeniowych poprzez przekazanie informacji (w regulaminie i innych materiałach), czym jest funkcjonalność zbliżeniowa; zarówno przy otrzymaniu pierwszej karty wyposażonej w technologię zbliżeniową jak i przy jej wznowieniu, klient powinien zostać poinformowany o:

- zasadach funkcjonowania karty zbliżeniowej oraz działania płatności zbliżeniowych;
- korzyściach płynących z płatności zbliżeniowych - szybkość, wygoda, nowoczesność, bezpieczeństwo – karta zostaje w twoich rękach;
- limitach obowiązujących dla transakcji zbliżeniowych;
- bezpieczeństwie karty zbliżeniowej;
- zasadach dokonywania płatności zbliżeniowych w kraju i za granicą.

Informowanie może odbywać się poprzez reklamy, ulotki, smsy, e-maile, banery na www, filmy, FAQ itp.

Powyższe informacje powinny zostać przekazywane w sposób zapewniający pewność otrzymania ich przez klienta oraz szybkie odnalezienie w każdej chwili na stronie internetowej wydawcy karty płatniczej.

2.4. Szczegółowa rola agentów rozliczeniowych:

2.4.1. Prawidłowe i widoczne oznakowanie punktów akceptacji kart oraz terminali.

2.4.2. Edukacja akceptantów w zakresie aspektów bezpieczeństwa płatności zbliżeniowych.

2.4.3. Współdziałanie z wydawcami kart w zakresie rozpatrywania reklamacji.

2.4.4. Egzekwowanie zasad akceptacji płatności zbliżeniowych przez akceptantów.

2.5. Szczegółowa rola ZBP i gremiów funkcjonujących przy ZBP:

2.5.1. ZBP - bieżący monitoring informacji prasowych dotyczących rynku płatności zbliżeniowych.

2.5.2. ZBP - natychmiastowe reagowanie na informacje wprowadzające w błąd posiadaczy kart zbliżeniowych lub sprzeczne ze stanem faktycznym poprzez publikacje wypowiedzi, komunikatów, orzeczeń autorstwa kompetentnych pracowników dedykowanych w ramach instytucji departamentów.

2.5.3. Rada Wydawców Kart Bankowych - wspieranie banków we wdrażaniu rekomendacji Rady ds. Systemu Płatniczego i UKNF.

2.5.4. Komitet Agentów Rozliczeniowych – opracowywanie standardów obsługi przyjmowania płatności kartą zbliżeniową ze szczególnym uwzględnieniem

bezpieczeństwa transakcji, oznakowania punktu sprzedaży, zasad rozpatrywania reklamacji, itp.

2.5.5. Forum ds. Przeciwdziałania Oszustwom z Wykorzystaniem Kart Płatniczych - ujednolicenie stanowiska ws. bezpieczeństwa płatności zbliżeniowych, wymiana informacji nt. zabezpieczeń systemów banków w razie powstawania nowych typów oszustw na karty zbliżeniowe. Współpraca w tym zakresie z agentami rozliczeniowymi.

3. Rekomendacje w zakresie ustalenia podziału odpowiedzialności za transakcje nieautoryzowane między wydawcą karty zbliżeniowej a jej posiadaczem

Rada, biorąc pod uwagę:

- aktualny stan prawny dotyczący sposobu podziału odpowiedzialności za nieautoryzowane transakcje pomiędzy płatnika i wydawcę (art. 46 ust. 2 UUP¹);
- poziom współczynnika wszystkich transakcji nieuprawnionych do ogólnej liczby transakcji (jeden z najniższych w Europie);
- wysoki poziom udziału liczby wydanych kart z funkcją zbliżeniową do łącznej liczby wydanych kart płatniczych²;
- stosunek określonej w cytowanych powyżej przepisach kwoty ograniczającej odpowiedzialność płatnika (równowartość w złotych kwoty 150 euro) do poziomu przeciętnego wynagrodzenia³;
- proponowaną przez Komisję Europejską treść przepisu art. 66 projektu zmiany dyrektywy PSD⁴, który zakłada ograniczenie odpowiedzialności płatnika za nieautoryzowane transakcje do kwoty 50 euro;

rekomenduje następujące działania w zakresie podziału odpowiedzialności pomiędzy płatnika i wydawcę za nieautoryzowane transakcje dokonywane z wykorzystaniem kart zbliżeniowych:

3.1. Systemowe wdrożenie, w formie samoregulacji, przez wydawców kart płatniczych — ograniczenia odpowiedzialności użytkowników za nieautoryzowane transakcje zbliżeniowe dokonywane kartami zbliżeniowymi w następujący sposób:

- w przypadku zastosowania się wydawcy do rekomendacji 1.1 i 1.2, ograniczenie odpowiedzialności użytkownika za nieautoryzowane transakcje zbliżeniowe dokonywane kartami zbliżeniowymi do kwoty 50 euro (równowartość w złotych);
- w przypadku niezastosowania się wydawców kart płatniczych do rekomendacji 1.1 i 1.2, całkowite wyłączenie odpowiedzialności użytkownika za nieautoryzowane transakcje zbliżeniowe, o ile użytkownik nie doprowadził umyślnie do nieautoryzowanych transakcji zbliżeniowych,

¹ W art. 46 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (Dz. U. 2011 r. nr 199, poz. 1175) (UUP).

² Karty zbliżeniowe stanowią 51,74 % (17,8 mln) wszystkich wydanych w Polsce kart płatniczych. Dane za II kw. 2013 roku. Źródło: NBP.

³ Kwota 150 euro stanowiła 33,52% przeciętnego wynagrodzenia netto w Polsce i 9,07% przeciętnego wynagrodzenia netto w Unii Europejskiej, wg. danych Eurostat za 2011 r.

⁴ Przedstawionego przez Komisję Europejską w dniu 24 lipca 2013 r.

w terminie do 6 miesięcy od dnia przyjęcia niniejszych Rekomendacji.

- 3.2.** Po upływie terminu wskazanego w rekomendacji 3.1 Rada ds. Systemu Płatniczego zapozna się ze stanem wdrożenia Rekomendacji, w szczególności rekomendacji 1.1, 1.2 oraz 3.1 i rozważy potrzebę podjęcia dalszych działań, w tym także legislacyjnych, w celu zróżnicowania zakresu odpowiedzialności posiadaczy kart zbliżeniowych w przypadku nieautoryzowanych transakcji zbliżeniowych w zależności od możliwości zarządzania funkcją zbliżeniową przez posiadacza karty.